

PERECSE

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	1
2. Perecsé bemutatása	5
3. Örökségünk	19
4. Eltérő karakterű településrészek Perocsén	27
Belterület	
Hagyományos	
Külterület, külterületi karakterű településrész	
Mezőgazdasági üzemi	31
5. Építészeti útmutató	
Építészeti minőség	
Telek kiválasztása	
Telepítés	
Terepalakítás	
Tömegképzés	
Magasság	
Tetőhajlásszög, Tetőforma	
Színhaszínlát	
Kerfűtések	41
Tornácok, teraszok	44
Ajtók, ablakok	46
Homlokzatképzés, anyaghasználat	48
Gazdasági épületek, melléképületek	51
Részletek	53
Kertek, kerti építmények	55
Perecsei példák	59
Utrák	60
Terek, közterületek	63
Fények, világítás	65
Ajánlások külterületi általános és védett területekre	66
6. Jó példák máshonnan	67
7. Hirdetések, reklámtáblák, feliratok	72
Egyéb műszaki berendezések	73
8. Mellékletek	74

BEVEZETÉS

„A Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeinek ápolása és megóvása fontos feladatunk. Az építészet ezért közérdek, azaz minden ember közös ügye, valamint minőség, köteleesség és felelősség is egyben.” /Nemzeti Építészpolitika/

A Csereshát dombvidék északi lábainál, Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi részén, a magyar-szlovák határ mellett, Krasznokvajdától északra fekszik Percecse. A falu felé közeledve fokozatosan táru) felénk a település megannyi arca, ezek közül a legszembetűnőbb a települési sziluett, ami egységben kifejezi és már távolról vizuálisan érzékelhetővé teszi a településképet. Minden település sajátos arculattal bír és ennek az egyediségnek a forrása az épített és táji környezet utánozhatatlan, egymásra ható kapcsolatából ered.

Az emberiség évezredek óta tudatosan formálja az életterét, hogy az aktuális kor kihívásaihoz igazodó, az egyén és a közösségi lét feltételeit megteremtő épített környezetet tudjon létrehozni. Az épített környezet elemei között a legjelentősebb környezetformáló tényezők az épületek, mivel általuk fejeződik ki a társadalom és táji környezet kapcsolata. A tájhasználatban, teleszervezetben és az épített környezet valamennyi alkotó elemében fellelhető sajátos jegyek nemegyszer évszázadokon át tartó szerves fejlődés eredményeként jöttek létre. Ezek a máshol ugyanilyen formában fel nem lelhető jelek tanúsíthatnak a település keletkezéséről, a betelepítésekéről, az árvizek és tűzvészek pusztításáról, a gazdálkodás formáiról, a közigazgatásról, a vallásról és még megannyi mindenről, melyek révén őrzik a múlt emlékét.

1.

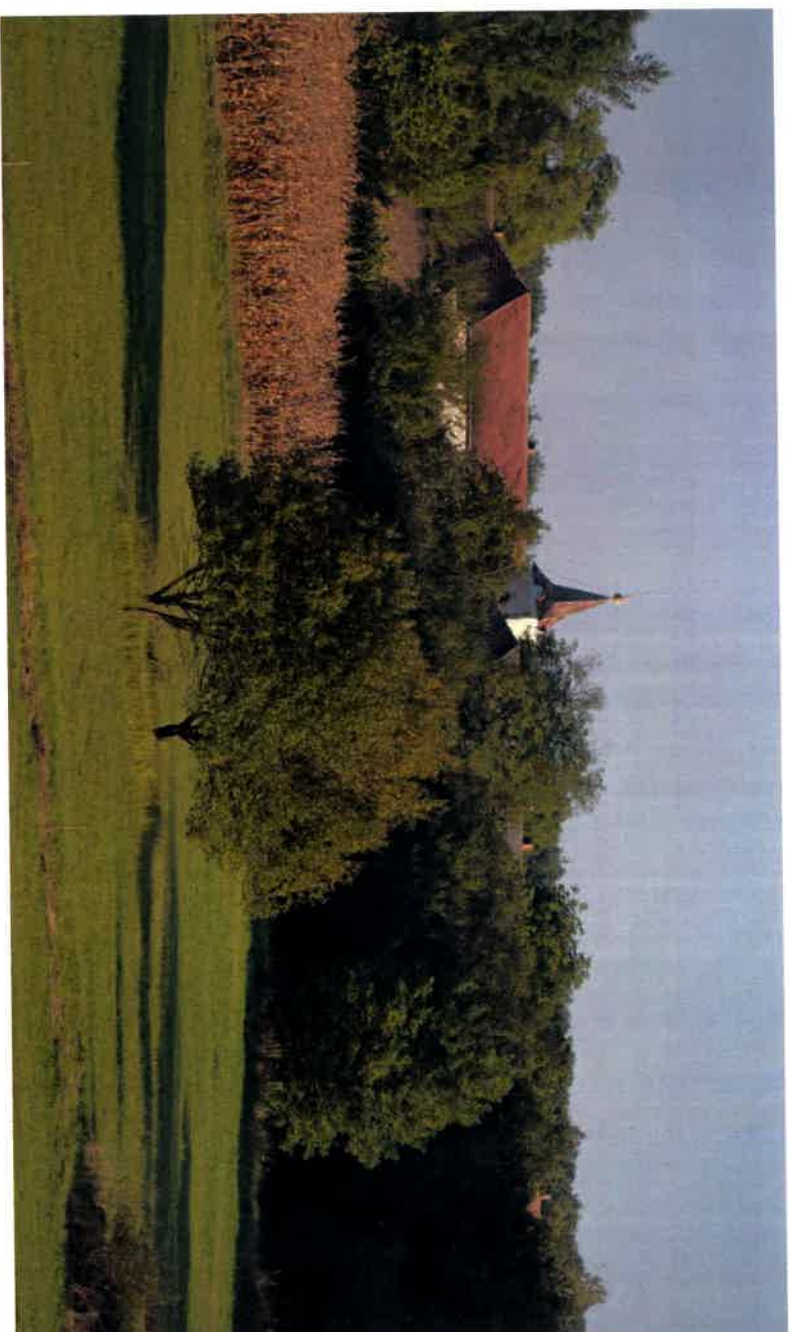
A község múltja elválaszthatatlan a közösséget alkotó emberek múltjától. Az egyén az oda születéssel, a betelepüléssel, vagy ha egy hosszabb időtávot feltételezve akár csak periodikus jelleggel is, de jelen van a településen, akkor a helyi közösség részévé válik. A közösségvállalás ősidők óta a túlélés záloga. E helyi csoportok szabályrendszere sokszor íratlan normákból, a közös történelmi múlt ismeretéből fakadnak és a helyi hagyományokban öröklődnek tovább. A helyi ön-, és hagyománytudatra épülő közösségi egység megteremtése előfeltétele a harmonikus településkép megteremtésének.

Az épületek hosszú időn át megtartották a nemeqyszer közösségformáló szereppel bíró, helyi identitástudatot hordozó sajátos elemeiket, de napjaink építkezési gyakorlata jelentősen átfomálhajtja Perese hagyományos települési képét.

Környezetünkben történő változások nem minden esetben párosulnak a hagyományos települési szövetbe illeszkedő építészeti beavatkozásokkal, így számos megörökölt értéke a településnek, mint településkép vagy egyedi épülettípus a bontások, átalakítások során elpusztulhat.

Ha nem vigyázunk, úgy az újonnan épített házak vagy a felújítások során alkalmazott anyagok, színek megzavarták a település és a táj képét.

A mindenkorai építésszet tükröt állít a jelen társadalmának, mivel testet öltött formában képes megjeleníteni az adott korszakra jellemző társadalmi, gazdasági, környezeti fejlettségi (igény)szinteket. Az emberek régóta törekednek szép épületeket létrehozni, azonban egy épület szépségét megfogalmazni nem egyszerű feladat. Több neves építész és filozófus is egyetért abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív és nem részrehajló. Ahogy Kant mondta: Szép az, ami érdek nélküli tetszik.

Itt értéke a fejlettségi illozofus is

Szerencsés helyzetben vagyunk, hisz Pererce épített környezete megannyi értékes elemet rajt magában. A hagyományos "Magyar" házak nagy számban vannak jelen Pererce településén. Ezeknek a régi épületeknek való kezelését akadályozza, hogy hiányoznak az épített környezet értékminőségével, az építészeti örökség értékeivel, jellegével és mibenlétével kapcsolatos széleskörű ismeretek. A modern kor technikai színvonala és ennek hatására az építőanyagok színkavalkádjában való tobzódás csak még jobban nehezíti a helyes építetói döntést és árnyalja a képet. A probléma felismerése az első lépés lehet azon a hosszú úton, mely segíthet egy ideális épített környezetet teremteni mindannyiunk számára.

Közös célunk, hogy mindenki az igényei, lehetőségei és tehetsége szerinti korszerű és modern épületet tudjon létrehozni magának, mely illeszkedik a tájba és a meglévő vagy kívánt települési képbe.

A kiadvány célja, hogy bemutassa a község épített és természeti értékeit, a település építészeti arculatának jellemzőit, felhívja a figyelmet azokra a hétköznapi szépségekre, melyek létezésükkel észrevétlen meghatározzák környezetünket, hatnak lelkületünkre, hangulatunkra. Az épített és táji környezet minősége alapvetően határozza meg testi és lelki egészségünket, és megfelelő keretet adhat emberi méltóságunk kifejezéséhez is. Az életminőséget emelni képes épített és természeti környezet harmonikus együttélése alkotja a kulturális tájat, amelyet a helyi adottságokhoz alkalmazkodó minőségi, építészeti alkotások folyamatosan gazdagítanak. Iránymutatást, segítséget kívánunk adni, ezzel megkönnyítve az építetők számára a döntést.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor külföldről importált klón épületek helyett a hazai gyökerekkel rendelkező és a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem médiumokból dítkált, hanem a valódi – kulturális folytonosságból táplálkozó – helyes öntudaton alapuló szabadság megismertetése. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzáférést és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön e könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

PERECSE BEMUTATÁSA

Percese község a történelmi Abaúj területén, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, az Encsi járásban, Miskolctól 55 km-re észak-keletre, a Keleti-Cserehát északi részében, Szlovákia államhatára mellett fekvő, cca. 30 főt számláló település.

Az Encs városától 28 kilométerre északnyugati irányban található település megközelíthető a 3-as számú főútról Forrónál Baktakék felé letérve. Kány 10, Büttös 6, Krasznokvajda 5 km-re található Percesétől. A legközelebbi városok Encs 27,5 km-re, Kassa (SK) 42,9 km-re, Rudabánya 47,2 km-re fekszik, kicsit messzebb nagyvárosok közül Szerencs 55,1 km-re, Miskolc 58,3 km-re, Sárospatak pedig 61,1 km-re található.

A vasútvonalaktól távol fekvő községet a hozzá 31 km-re fekvő Encs vasútállomásával, továbbá Krasznokvajdával és Baktakékkal rendszeres autóbuszjáratok kötik össze. A település a krasznokvajdai körjegyzőséghez tartozik.

A település hosszirányú tengelyét a Percesei-patak képezi illetve a faluképet a templom fókuszálja.

A 12. században Percese területe az abaúji várföldek közé (a jánoki uradalomhoz) tartozott. A falu első említése a tatárjárás (1241–1242) előttről való, Kálmán herceg a birtokot a jászói prépostságnak adományozta, ezt 1255-ben IV. Béla király oklevélben erősítette meg, ebben a község nevét Pereche alakban írták. 1262-ben V. István elvette a prépostságtól, de apja egy évre rá visszaadta nekik. 1323-ban már Gereven fainak birtoka volt. 1427-ben 15 adózó portájáról tudunk, ami 1526-ra 3-ra csökkent le. A törökök előtt Percese is meghódolt, majd kevés népessége a császárnak is adózott. A fejlett, extenzív állattartásnak köszönhetően 1614-ben vásártartási jogot kaptak. A török zaklatások miatt 1641-ben a település lakossága behódolt, de a magas adóterhek miatt 1715-re csak 1 jobbágy és 2 zsellércsalád lakta. A betelepítések során 1730-ban a településre ruszinok érkeztek, és 1828-re 294 főre nőtt a lakosság száma. A falu virágkora az 1830-as évektől 1900-as évek közepéig tehető. 1920-ban a trianoni békeszerződés megbénította, elszakadt a Kassa-Szepsi-Metenczef vonzókörzetéből, és a percesiek a csempészés adta lehetőségekkel használták ki. Az 1950-es évektől a rendszerváltásig stagnált, majd ezt követően a népesség jelentősen csökkent, az elmúlt pár évben pedig - köszönhetően a betelepülő új lakosoknak - ismét stagnál, ill. csak kismértékben csökken. Az 1970-es évek elején még volt alsó tagozatos általános iskola a faluban, a feisősök viszont már ekkor is Krasznokvajdára jártak át, később a helyi iskola is megszűnt. Fellenjűlést hozott a településen felépült laktanya a faluba, de 1990-ben megszűnt a határőrség, ekkor Percese lakossága 40-re csökkent. (forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Percese>. könyv: Védett Cserehát.)

A Percesére látogatók a régi faluszerkezetet a mai napig eredeti, érintetlen állapotban találják, és a virágkorára utaló épületek arról árulkodnak, hogy módos emberek éltek itt, ezt mutatják a kúriának beillő épületek is. A gyönyörű tájra tekintve érződik a határ közelsége, és trianon utáni zsákfaluvá alakulása, továbbá erre utal a mára megszűnt Cserehát Turistája túramozgalmom és ennek elhagyatott Bélyegző Helye.

Önkormányzati épület

Egészségügy:

A településen helyi egészségügyi ellátás nincs, egy falugondnoki kocsi heti 3 alkalommal, vagy igény szerint hordja a betegeket a krasznokvajdái rendelőbe. Gyógyszertár szintén Krasznokvajdán található. Kórházi ellátás központja Szikszó illetve Miskolc.

vi egészségügyi
lugondhoki kocsi
agy igény szerint
a krasznokvajdai
szertár szintén
lálható. Kórházi
Szikszó illetve

Régi Iskola, ma Közösségi Ház

2.

A falu végén állt az iskola, ami ma közösségi ház. Az épületet közmunka keretén belül újíították fel.

Keres

A szat
fontos:
a keres
állhath
útkeze:
baleset
A keres
stb., rit

Temető: Fő u.

hrsz. 49

A templomon kívül a másik szakrális tér, mely a településképre hatást gyakorol a temető. Jellemző építészeti elemei a ravatalozó vagy temetőkápolna épülete, a kertés és kapuzat, valamint a sírjelek és sírhelyek. Ezek az építmények az épített környezetet sajátos és legjelentősebb érzelmű töltetet hordozó elemeknek tekinthetők.

Az 1950-es évek előtt a temetők képét a sírjelek határozták meg, melyek lehettek fa, kő, műkö anyagú kereszték, fejfák, oszlopok, kopjafák. A sírjelek tájegységenként eltérő formában jelentek meg, ezzel is gazdagítva a település egyedi építészeti arculatát. A régi sírjelek ilyen módon pótolhatatlan értéket képviselnek, ezért megőrzésük különösen fontos szempont kell, hogy legyen.

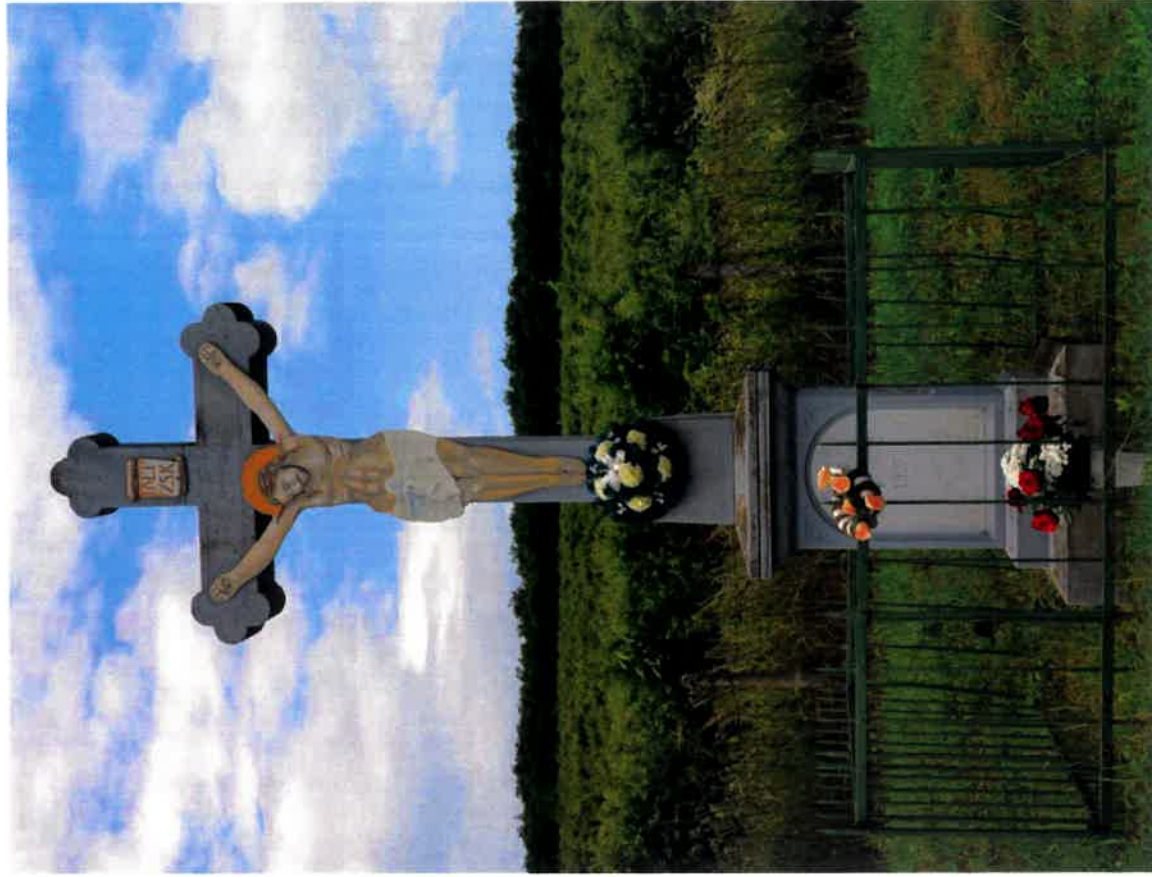
Keresztek, szobrok

A szabadtéri keresztek, feszületek nagyon fontosak a településkép szempontjából. Ezek a keresztek nemcsak a templomok közelében állhatnak, hanem utak mentén, útkereszteződésekben, települések szélén, balesetek helyszínén.

A keresztek készülhetnek betontól, műköből stb., ritkán fából is.

A templom előtt trifóliumos kőfeszület áll.

A Perecsére vezető út mentén is láthatunk egy trifóliumos keresztet.

TELEPÜLÉSSZERKEZET

A településképp legidőutállóbb és egyik legmeghatározóbb eleme a településszerkezete. A település szerkezete az utakból, telkekből, központokból (templom, iskola) közterekből, közökből és még megannyi más funkciójú elemből tevődik össze, melyeket összességében vizsgálva kirajzolódik egy olyan egységi kép, mely sehol máshol a világon nem lelhető fel. Ezek a szerkezeti sajátosságok olyan értékek, melyek árukkodnak a település történetéről, kultúrájáról, műtáráról. Számos esetben a település kialakulása visszavezethető egy alap szerkezeti típusra (útfalu, orsós falu, dombvidéki falu, stb.), de sok esetben ezek átfedésben is lehetnek.

3. I. katonai felmérés (1782-1785)

Magyarország területéről 1782-1785 között készült első katonai felmérés (Jozefinánus térkép) tekinthető az első olyan topográfiai térképnek, melyen a településszint alatti elemek, mint az utcák, terek, templomok, épületek, dűlők ábrázolva vannak. Az ipari forradalom előtt készült térképből kirajzolódik a természeti táj és a tájat kizárólag mezőgazdasági tevékenységgel és településkultúrával formáló emberi jelenlét kapcsolatának a képe. A közel azonos időben keletkezett Magyar országnak leírása (Vályi András; Buda, 1796-99) c. kiadványban a településről a következő információkat találjuk: „Perecse. Tót falu Abauj Vármegyében, földes Ura a' jászói Prépostság, lakosai külömbfélék, fekszik Vajdának szomszédságában, mellynek filiája, minden javai vagynak, egyedűi legelője nem elég, második osztálybéli.” Perecse domboldali falu. Az út tengelyére rendezetten merőlegesen sorakoznak hosszú házak. A környező táj képét a domboldalakon lévő szántók, a cserjések, a természetes állapotú erdők képe határozza meg. Patakmeder mellett nedves réteket találunk.

4. II. katonai felmérés (1819-1869)

Magyarország második katonai felmérése (franciskánus térkép) 1819-1869 között készült. A térképen ábrázolt, valamint a „Magyarország geográfiai szótára” (Fényes Elek; 1851) c. kiadványban szereplő információkból hiteles képet kapunk a reformkori Magyarország terület- és település szerkezeti kapcsolatairól és a tájhasználati módokról: „Perecse, orosz falu, Abauj vmegyében: 23 kath., 262 g. kath., 7 ref.; 7 zsidó lak. F. u. a jászói prépost. Ut. p. Meczenzéf.” Az épületek utcai viszonyában változás nem fedezhető fel. A telkek gazdasági udvari részét szinte minden ingatlanon keresztirányú melléképület zárja le.

5. III. katonai felm

A teljes Osztrák-A még megmarad a volt a meghatározó: A korábbi térkép

ola) köztterekből,
gon nem lelhető
zavezethető egy

ő olyan topográfiai
a vannak. Az ipari
evékenységgel és
ágnak leírása (Vályi
irmegyében, földes
i) vagynak, egyedüli
znak hosszú házak.
meg. Patakmeder

5. III. katonai felmérés (1869-1887)

6. Kataszteri térkép (1868)

7. Magyarország katonai felmérése (1941)

A teljes Osztrák-Magyar Monarchia területét lefedő ferencjózsefi térkép Magyarországra vonatkozó része a kiegyezés után 1872-1887 között készült. A tájban bekövetkező változás még megmarad a technikai vívmányok által megkövetelt infrastruktúra elemek megjelenésének a szintjén. E korban még mindig a természeti lehetőségekre alapozott tájhasználat volt a meghatározó.

A korábbi térképhez képest jelentős változás nem észlelhető.

rrázolt, valamint a
apunk a reformkori
rauj vmegyében: 23

anon kereszt irányú

8. Topográfiai térkép az 1980-as évekből.

Az 1980-as évek közepén készített topográfiai térképen látszik a Honvéd utca fokozatos beépülése és a laktanya épülete. Az 1940-es években készített térképhez képest jelentős változás, hogy a keresztcsűrök szinte kivétel nélkül eltűntek.

9. MAPÍRE HERE légfelvétel.

TELEPÜLÉSKARAKTERBEN MEGJELENŐ ÉPÜLET TÍPUSOK

Perecse értékes építészeti emléktárának része a (polgári-paraszti) típusú épületek. A népi lakóépületek egyik átalakult változatában az épület jellemző arányait megtartva, a bejáratú résznél apró oldalszárnyú épületrészt képeztek, ezzel biztosítva a védett bejáratot. Ezek az 1940-50-es évek környékén létesültek. Az ilyen módon formált épületek kismértékben ugyan, de megőrzik a verandák építészeti hagyományait. Az ilyen épületek ugyan közeli „rokonságban” állnak a tradicionális elődökkel, de szinte kivétel nélkül képezték őket, ezzel is kifejezve a múlttal való szakítást. Az idő és a használati mód azonban bebizonyította, hogy hiba volt a tornác elhagyása, ezért utólagosan (általában vasszerkezettől és műanyag hullámlemezzel fedve) határolták le a teret. A hagyományos falusi méretekhez illeszkedő, visszafogottan mozgalmas tömegképzést napjaink építészetiében is forrásként lehet kezelni.

vekben készített

Perecse településképét meghatározó épületállomány változatos. Az egyes korszakra tipikusan jellemző épületek, valamint azok átmeneti formái egyaránt fellelhetők. A Főutcán szinte kivétel nélkül a 20-as 30-as években létesült épületeket találunk. A Honvéd utcán a hagyományos népi lakóépületek és átalakult formái mellett több un. kocka házat is találunk.

Szerencsére számos helyen még ma is fellelhetők a tradicionális népi lakóépületek, melynek fő ismertetőjegye a háromszatú, egy szerkezeti menetes, földszintes kialakítás. E hosszúkás, az utcára merőleges irányultságú, téglalap alaprajzú épületeket általában egyszerű kontyolt nyeregtető fedi és a tetősíkot csak a vakolatlan téglakérmény látványa töri meg. Perecsen minden népi lakóépület tornácos (gangos) kialakítású.

A hagyományos népi lakóépületi természetes átalakulási fejlődő folyamatokban bekövetkezett változásr tekinthető, mikor az épület utcai rés: oldal irányba szobával bővített (behajlították). Ebben a legelterjedte átalakult-bővített alaptípusban az „eredet utcai szoba tömeget és homlokzatképzé szimmetrikusan tükrözték és így formában a régi és az újonnan hozzáépít szárny az utcával párhuzamos köz kontyolt nyeregvető fedést kap. Ez a ver: (az eredeti nyílásrend megtartásával) polgárosodási folyamatok egyik építész megnyilvánulásának jele.

A 60-as évek társadalmi – gazdasági változásának hatására megjelentek a négyzetes alaprajzú, két szerkezeti menetes, többszobás sátoertős ún. kockaházak. Perecse e típusú épületek a földszintes alapváltozatából találmunk példát. Ezek az épületek a Homvéd utcai településrészen találhatók meg. Az épületek nyílás keretezése, a vakolat architektúrája és színezése több helyen igényesen formált és ilyen módon a településképp értékes részét képezik.

nép-lakóépületek
akulási fejlődési
tkezett változásnak
épület utcai részét
obával bővítették
a legelterjedtebb
típusban az „eredeti”
is homlokzatképzést
rörzték és ilyen
íjonnan hozzáépített
párhuzamos közös
dést kap. Ez a verzió
d megtartásával) a
atok egyik építészeti
le.

FÖLDRAIZI ADOTTSÁGOK

10.

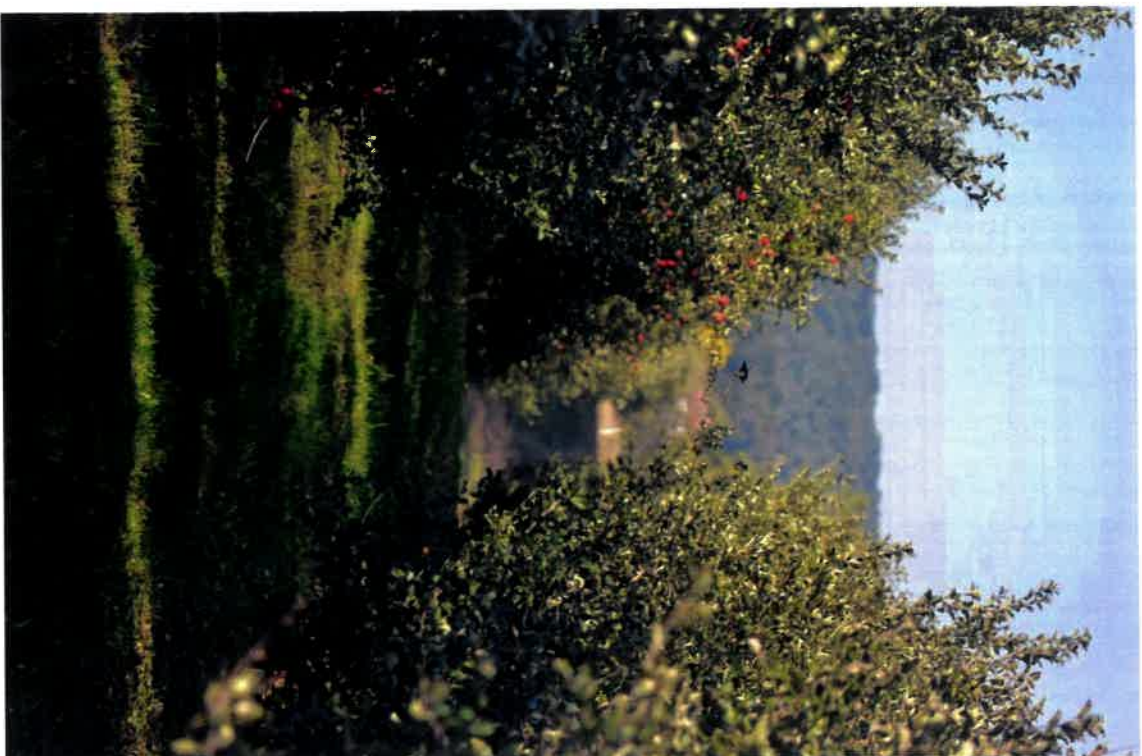
A település a Cseresháti-dombság Keleti-Cserehát-kistáji részén fekszik. A dombság tengerszint feletti magassága 150-340 méter, melyet a Rakaca-patak medencéje tagol. A térség nyugati felét a Rakaca-patak és a Sas-patak mészkőszurdok teszi változatossá. A terület nyugati részén a kőzettani alapot triász kori karbonátos üledék alkotja. A felette elhelyezkedő plesztocén üledék a vízfolyások hatására dombsági arculatot vett fel. A keleti rész a pleisztocén megemelkedés után dombsági arculatúvá vált, s jelenleg felszínét nagyrészt agyag borítja. A tavi üledékképződés megszűnésével jelentős hordalékkúp épült, majd a pleisztocén megemelkedés után dombsági arculatúvá vált, s jelenleg felszínét nagyrészt agyag borítja. A térség nyugati részén a korábbi intenzív deráziós (lepusztulásos) folyamatok következtében a földtani alapkőzet több helyen kiprepíráldott (Rakaca- és Sas-patak alsó folyása). A terület legjelentősebb talajtípusa az agyagbemosódásos barna erdőtalaj. Előfordulnak még a rendzinák, valamint a völgytalpakon az öntés talajok. Az agyagbemosódásos barna erdőtalajok általában savanyú kémhatásúak, a korábbi kéméletlen terület használat következtében lepusztult erdőállódott foltjaikkal is gyakran találkozhatunk. Nyugatról keletre a mérsékelt hűvös-mérsékelt nedves klímából a mérsékelt hűvös-mérsékelt szárazba hajlik. Az évi átlagos napfénytartalom 1800-1850 óra, melyből nyáron 700 óra körül sűrű a nap. A hőmérséklet évi középhőmérséklete 8,5-9 °C. A fagymentes napok száma 160 körül. Az évi átlagos csapadék mennyiség 600-650 mm keletről nyugatra növekszik, s ebből 400 mm körül esik a tenyészidőszakban. Az uralkodó szélirányok: É-É-NY. Nagyrészt a Bódva folyóba trókkoló Rakaca- és Sas-patak vízgyűjtőjét foglalja magába a terület. Hóolvadáskor és a kora nyári esőzések idején a völgytalpakon jelentős az árvízveszély. Összefüggő talajvízszint csak a völgyekben van 2-3 m mélységben. A talajvíz általában nitrátos. (forrás: Perecse Településrendezési Terv, Településszerkezeti Terv)

KÜLTÉRÜLETI TÁJHASZNÁLAT

Perecse területe 1257 hektár.

A község közigazgatási területének jelentős része intenzív gyümölcsösökkel betelepített terület, részben erdőborította, részben mezőgazdasági művelés alatt álló illetve karstos-koppá terület. (forrás: Perecse Településrendezési terv)

Az erdőterületek nagy része jelenleg erdőgazdálkodás alá vont cseres-tölgyes és gyertyános-tölgyes, valamint erdei fenyves és akácos. Fontosabbak a fás legelők, legelők és kaszálók, melyek közül a hagyományos gazdálkodás e térségben is tapasztalható hanyatlás, beerdősödés különböző szukcessziós stádiumai figyelhetők meg. Sajnos a területen több helyen a növényzet degradációja is tapasztalható.

öskkel betelepített
letve karsztos-kopár

lyves és gyertyános-
sabbak a fás legelők,
ben is tapasztalható
g. Sajnos a területen

PERECSE TERMÉSZETI ÉRTÉKEI

Perecse község a Csereshát-dombvidék északi részén fekszik a Szlovák határ közelében egy természeti értékekben mérsékeltlen gazdag területen, amelyre legjobb bizonyosság a települést éppen érintő HUAN 20002 Rakaca-völgy és oldai völgyei kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület kijelölése. A település az Aggteleki Nemzeti Park igazgatóság működési területén található az észak-kelet cseresháti régióban, amely itt éri a dombosság legmagasabb átlagmagasságú részét.

A Rakaca-völgy és oldal völgyei kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület célja a Rakaca vízgyűjtő területének és élővilágának megőrzése. A kijelölt 2080 hektárjából Kis mértékű hektár esik Perecse területére a Kányi-patak völgye mentén. A település környezetét első sorban az erdős dombvidék, dombvidéki kaszálók, szántók, fűszáraz sztyepp rétek és extenzív gyümölcsösök jellemzik az ehhez tartozó élővilággal. Gyeppek esetében legfontosabb feladat a nyílt, inváziós, idegenhonos és gyomfajloktól mentes, természetes növénytakaróval fedett élőhelyek megőrzése, fenntartása. Ezen cél elérése érdekében elengedhetetlen az antropogén hatásra kialakuló gyakori tűz esetek megelőzése, a rendszerezés, de megfelelő időpontban végzett kaszálás és a túllegeltetés elkerülése. Így megőrizhetők a nagyfűz lepke, farkas alma lepke, akár a vérfű hangya boglárka állományai is.

A területen található kispárcellás, extenzív szántókon a természetkimélő gazdálkodás előterbe helyezésével elősegíthető a környező gyepes és vizes élőhelyek megővése, valamint a jelöltállat és növényfajok védelme, mint a zöld és fűrge gyík, mocsári béka vagy a réz sikkó. Az erdőtársulásokat zömmel a pannon cseres-tölgyesek és gyertyános tölgyesek, valamint a vissza erdősülő foltokkal tarkított pionír erdőtársulások jellemzik. Az erdők ottont adnak a nagy hőscincérnek, a nagy szarvasbogárnak, a kis patkós és a csonka fülű denevérnak is. A bokorfűzések és kökényes-galagonyás-borókás cserjések egyre nagyobb teret hódítanak el a gyepes élőhelyekből visszaszorításuk alapvető feladat. Ugyanakkor számos lepke és madárfaj a bokros szegélyeket előnyben részesíti, így az erdővel érintkező szegélyzónát meg kell hagyni számukra élőhelyül.

A település madárfaunájának legbecesebb tagjai közül jó néhány faj a község határában is előfordul táplálkozás során, mint például a gólya, az egerész és darázsólyv, valamint fészkelés során a töviszúró gébics, kis őrgébics, balkáni fakopáncs, zöld küllő, erdei pacsrta és karvaly poszta. A beerdősülés különböző fázisaiban lévő egykori legelők madara a búbos banka is feltehetően itt.

12.

15.

13.

16.

14.

17.

ÖRÖKSÉGÜNK

Épületek

Az építészetben mindenkor ötvöződnek az adott időszakra jellemző társadalmi-gazdasági adottságok és lehetőségek. Az ilyen módon folyamatosan változó épített környezet több rétegben tartalmazza a történelmi korok térbeli és tárgyi lenyomatát. A település történelmének, kultúrájának és művészetének a pótolhatatlan örökséget képezik azok az elemek, melyek az épített és táji környezet kiemelkedő értékeiként a település arculatának jellegzetes meghatározói, a helyi közösség kulturális hagyományának a hordozói, ezen keresztül közösség teremtő és formáló eszközei. Az épített örökségünk értékeinek felismerése, identitástudatunk egyik forrása, ezért az épített környezetünk gondos ápolása, jökarbantartása és a hagyományok megőrzése kiemelt feladatunk.

Perecsen országos műemlékvédelem alatt egy lakóépület áll, de ezen kívül is akad különleges megővásra érdemes érték.

KÖZÖSSÉGI ÉPÜLETEK

Görög katolikus templom

A falunak nem volt temploma. 1948-ban a hívek összefogásából felépült a takaros kis görög katolikus templom, melyet Jézus Szíve tiszteletére szenteltek.

A templom homokszínű, az élek mentén és az alapnál természetes berakással díszített. Sokszögletű sisakos tornya lemezzel fedett. Ablakai csücsívesek. A közelmúltban volt felújítás.

NÉPI LAKÓÉPÜLETEK

!múltban volt felújítva

A Kárpát-medencei paraszti-népi építészeti és a településkultúra elemei túlmutatva a helyi jelentőségükön a Nemzeti, illetve összeurópai kulturális örökség részét képezik. A Magyar lakóház ezer éves fejlődési útja során az egyséjtű háztól formálódott olyanra, melyet ma általánosan háromsztatú (paraszt) házként ismerünk. Ez a típusú épület a magyarság kulturális történelmének részeként a nemzet sorsához, a mindenkori társadalmi viszonyokhoz idomulva többször megújult, kiegészült, átalakult, de tette ezt úgy, hogy mindvégig (az 1950-es évekig) megőrizte ősi gyökereit, alap szerkezeti formáját. A hagyományos és egyedi arcullattal bíró településképp az épületek tömegének és arányrendszerének (tetőhajlás, konty vagy oromfal, tornác) az egységességéből fakadt, azonban az ilyen rendező elvek mentén létrejött településképp sohasem volt sablonos vagy unalmas, mert a részletekben rejülő gazdagság oldotta és egyedivé formálta azt. Minden hagyományos porta, minden épület történelmi ismereteket hordozó érték, ezért megőrzésük és építészeti forrásként való felhasználásuk elsődleges feladat.

Országos műemlékvédelem alatt álló lakóépület Percse, Fő u. 29.

A legelőt
középen
rojt a hát
A kert vég
később a
ömödü g
Most má
Miskolc N
is ma má
égre felé

A legtöbb házat hagyományosan építették. Az utcára nézett a tisztaszoba két kis ablaka. Középen a pitvar. Nyáron ez volt a konyha. Később küjön nyári konyhát is építettek. Utána volt a hátsó szoba, amelyben aludtak és télen ott is főztek. Utána a kamra és az istálló. A kert végén meg a csűr.

Később a módosabbak már L betűs házakat építettek. Rangos házak voltak Perecsén és jómódú gazdák lakták.

Most már otthagyták a házakat, elköltöztek Szirmabesenyőre, Felsőszolcára, Arnóra, Miskolc Martintelepre, vagy Szirmára. Az üresen hagyott házak lakatlanul tönkrementek és ma már igen sok üres porta van. A falu lent terjeszkedett a laktanyán alul, és a falu vége felé a krasznokvajdai út mentén. (forrás: Védett Cserehát könyv fotóról)

CSŰR

A hajdani településkép megszokott elemei voltak a keresztcsűrök, de mára csak néhány csűr maradt fenn a településen.

RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉGVÉDELMEML ÉRINTETT INGATLANOK

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Miskolc Járási Hivatal Hatósági Főosztály Építésügyi és Örökségvédelmi Osztálya által a Percecse közigazgatási területén ismert és védett ingatlanokra vonatkozó adatszolgáltatást a 76. oldalon ismertetjük. A régészeti örökségvédelemmel érintett ingatlanokat településkép védelmi szempontból meghatározó területeként javasolt kezelni.

KÜLTERÜLETI TÁJÉRTÉKEK

Peretsei-patak

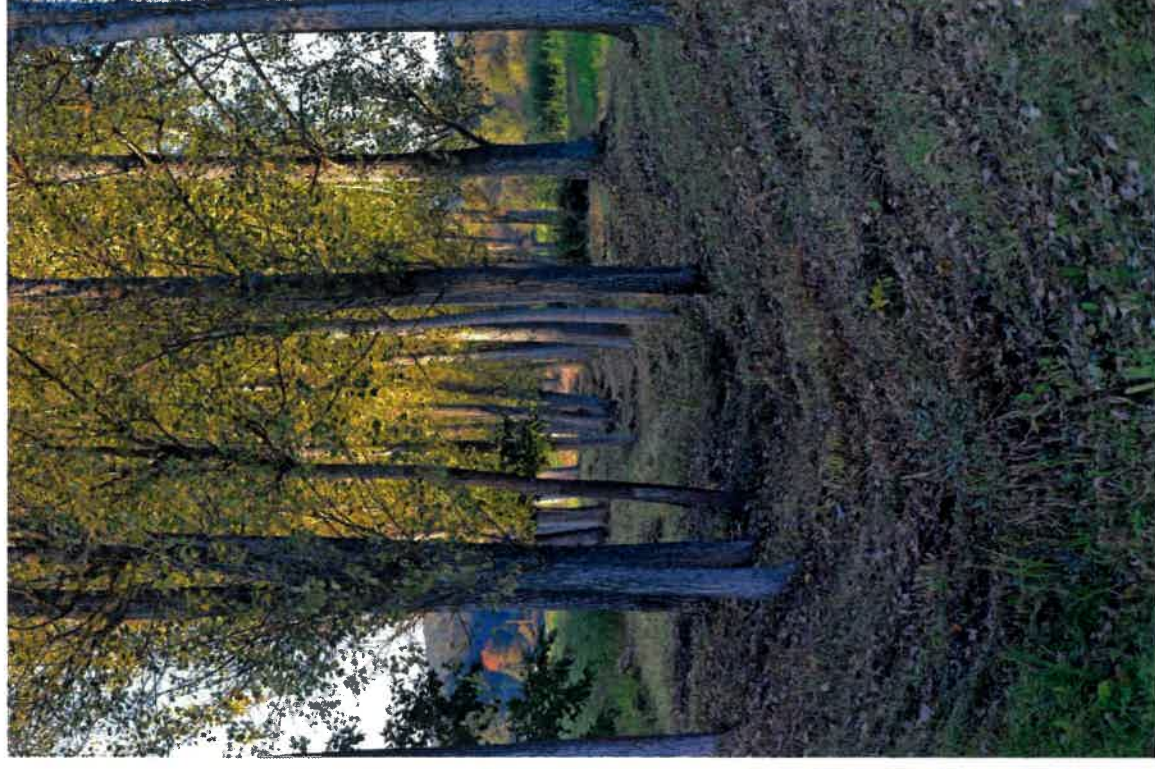
A Peretsei-patak Perecse belterületétől északra fekvő külterületen ered.

EGYEDI TÁJÉRTÉKEK

Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága részéről kapott egyedi tájértékekre vonatkozó adatszolgáltatás kivonatát a 77. oldalon ismertetjük. Az egyedi tájértékek megővésére nagy hangsúlyt kell fektetni, ennek megfelelően közvetlen környezetüket településkép védelmi szempontból meghatározó területként szükséges kezelni.

z igazgatási területén lévő
kép védelmi szempontból

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Az eltérő karakterű településrészek lehatárolása nem egyszerű és nem egyértelmű feladat, mivel az épületek alkotta és ember formálta települési szövet folyamatosan változik. A természet körforgásának az alaptörvényei az élettelen tárgyakra (épületekre) éppúgy érvényesek, mint az élő szervezetekre. Kizárólag az épületek lecserelődési és átalakulási (korszerűsítési) folyamatai révén képes a település megújulni, ezáltal vonzó és versenyképes lenni. A kérdés csupán az, hogy ez a természetes folyamat milyen formában ölt testet. Ideális esetben létrejöhet egy olyan egységes kép, mikor az eltérő korokból származó épületek részben azonos építészeti jegyeket hordozva - de semmiképpen sem horizontálva - kerülnek megfogalmazásra. Az ilyen módon formált épületek halmaza rendezett, változatos és időben állandó képet sugároz.

Ezzel szemben helyezkedik el az az országosan általánosan elterjedt eset, mikor az egységes karakter kizárólag az egy időszakban, helyileg koncentráltan, azonos módon formált épületei halmazában érhető tetten.

Az épületek (értve ez alatt elsősorban a lakóépületeket) az 1950-es évekig közel azonos karakterformákban voltak jelen a településen. Az ezt követően bekövetkezett változások kapcsán az addig egységes karakterjegyeket hordozó településen megjelentek a tömegarányokban és alaprajz elrendezésben, tetőformában, színben eltérő épületek. Ezek az épületek mindig az adott kor „divatának” megfelelően lettek megformálva. Az időszakokra vonatkozó általános építészeti jegyek bemutatását az általános településkarakter részné részletesebben ismertettük.)

natosan változik. A
 idési és átalakulási
 ormában ölt testet.
 1 sem historizálva -

az az országosan
 kor az egységes
 űszakban, helyileg
 formáit épületek

tt elsősorban a
 ekig közel azonos
 településen. Az ezt
 ok kapcsán az addig
 rdozó településen
 ban és alaprajzi
 színben eltérő
 ndig az adott kor
 megformálva. (Az
 s építészeti jegyek
 iléskarakter résznl

Perecsén a településszerkezet hosszú idő óta változatlan. A település „Ó falu részén” szinte kizárólag csak tornácos lakóépületeket találunk, a Honvéd utcában több korszakra jellemző épület is megtalálható. A Honvéd utca végén találjuk az egykori laktanya területét, melyen az egykori speciális funkcióból adódóan az épületek építészeti arculata jelentősen eltér Perecse többi területétől. A település külterületi része általában külterületi és mezőgazdasági üzemi karakterű településrészként lett meghatározva.

A jellemző arculat megfogalmazásakor a területen dominánsan jelenlévő elemeket (vagy hiányát) vettük alapul, azonban ez nem jelent kizárólagosságot.

Meg kell jegyezni, hogy egyes, jellemzően intézményi vagy szakrális (templom, hivatal, stb.) épületek bár hatással vannak a településképre, de ezekre az épületekre a különleges funkció, tömeg és egyéb tényezők okán speciális ajánlásokat nem fogalmaztunk meg. Ennek ellenére a lakóépületekre vonatkozó általános ajánlások figyelembevétele indokolt.

18.

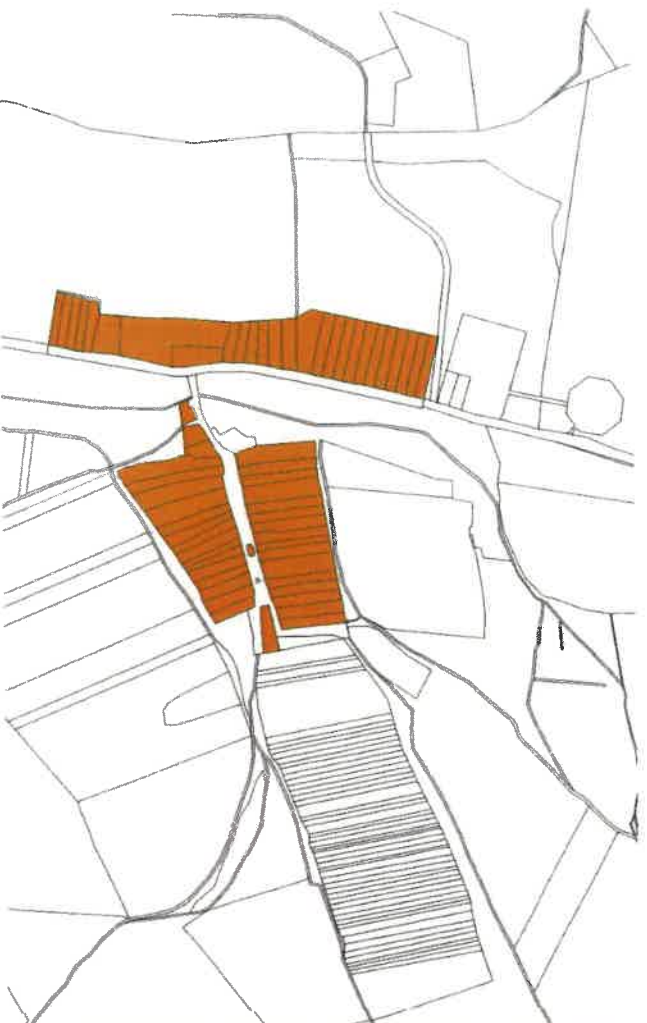

19.

BELTERÜLET

HAGYOMÁNYOS TELEPÜLÉSRÉSZ

Tekintettel arra, hogy ez a településrész vonatkozik a teljes összefüggően beépített területre, a meghatározó épületállomány bár vegyes, de egységes is. A tradicionális népi lakóépületek és azok átalakult formáit hordozó, a két világháború között létesült épületek szerencsére nagy számban találhatók Perecsnén, ezzel erőteljesen meghatározó település jellegzetes, hagyományőrző arculatát. Az épületeket kontyolt nyeregtető vagy azokban az esetekben ahol ez az alaprajzból adódott, ott sátorterületek. E két tetőformái mód miatt utraképpen oromzatos tetőtípus hangsúlyosan nem jelenik meg. Perecse páratlan településképi értékei között a Fő utca és a Honvéd utca teljes szakaszát településképi szempontból meghatározó területként szükséges kezelni, ahol egyes épületek esetében a helyi egyedi védelem megállapítása is javasolt lehet.

KÜLTEI
KÜLTERÜLT
A település
területek
gazgatóság
A termész
meghatáro

A tradicionális népi
sen meghatározva a
: E két tetőformálási
; kezelni, ahol egyes

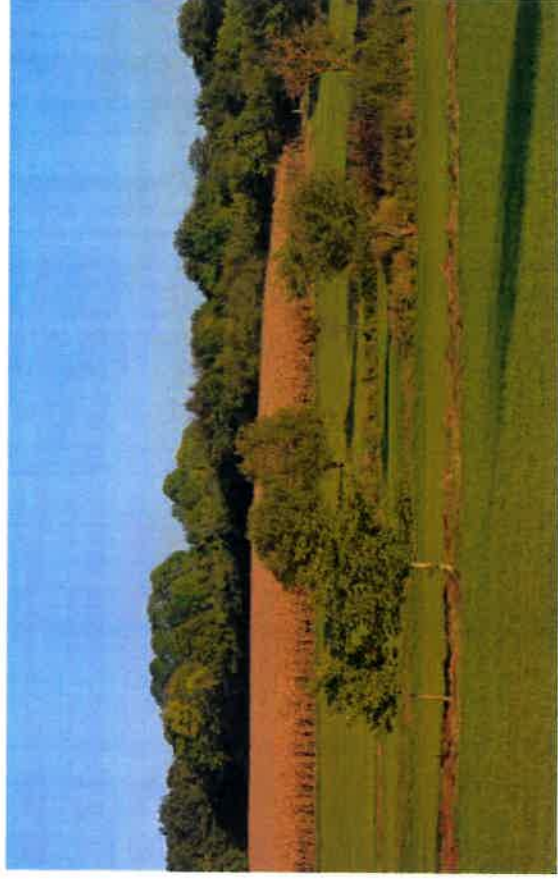
KÜLTERÜLET

KÜLTERÜLETI KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZ

A település arculatának talán egyik leghangúlyosabb tényezője a külterületi táj képe, melyet Percece vonatkozásában a szántóföldek, erdők, rétek és legelők látványa, az utat szegélyező kísérő nyárfa fasorok, valamint a csekély számú külterületi építmények jelenléte határozza meg.

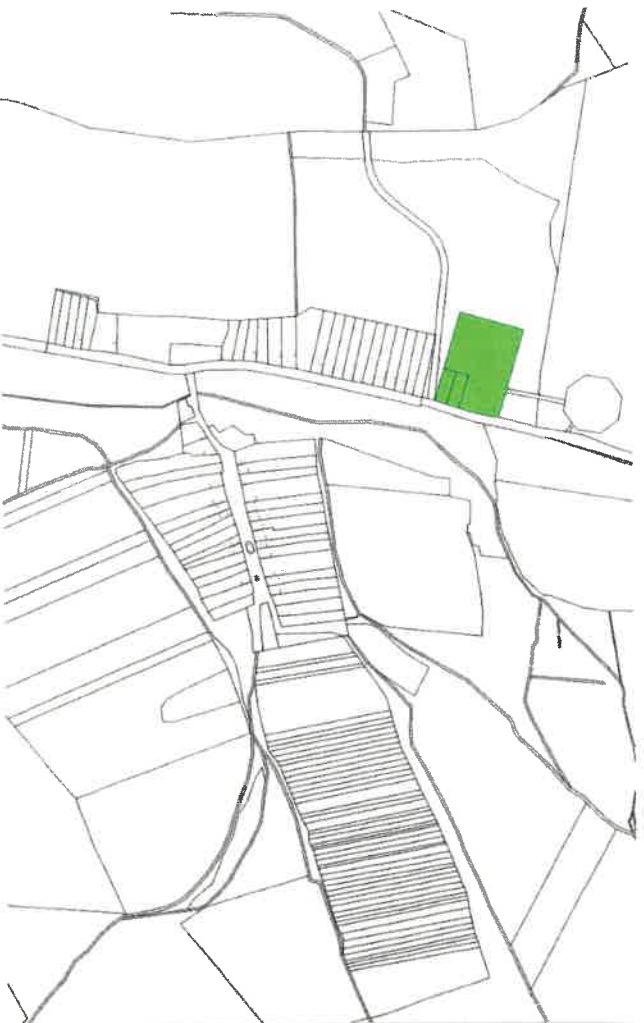
A település értékeit a Natura 2000-res védett területek és tervezett természeti területek gazdagítják, melyek térképi lehatárolását az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága által szolgáltatott adatok alapján a 74-75. oldalon mutatjuk be.

A természeti védelemmel érintett területeket településkép védelmi szempontból meghatározó területként szükséges meghatározni.

MEZŐGAZDASÁGI, ÜZEMI TELEPÜLÉSRESZ

A település északi részén lévő egykori laktanya területe mára új, mezőgazdasággal összefüggő funkciókat kapott. A meglévő épületállomány szín és anyaghasználat ugyan eltérő a hagyományos falusi területektől, de arra nem fejt ki zavaró, káros hatásokat. Az épületek felújítása során az eredeti arányok és színek megtartása rendkívül fontos szempont kell, hogy legyen.

A következőkben a település. Az építészeti eszközrendszert a szubjektív nem szubjektív a szépségre, lehet – az e csicsás épít Minden épít a régi település utolsó sorba illeszkedni képes kötöttség Nem szeret nem azt a c

Az egys

ÉPÍT

sználat ugyan eltér a fontos szempont kell

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

„Az egyszerűség a végső kifinomultság.” /Leonardo da Vinci/

A következő fejezetben kísérletet teszünk arra, hogy bemutassuk azokat a viselkedési módokat, melyek követése segíthet egy szebb lakókörnyezet kialakításában. Az épületek vagy a település szépségének a mibenléte nehezen értelmezhető. Megoszlanak a vélemények arról, hogy az építészeti „szépség” mit is jelent, milyen formán értelmezhető és írható le. Az építészetben folyamatosan jelen van az innováció, a kísérletezés, a folyamatos megújulás iránti vágy, mely az egyén szabadság- és öntudatával keveredve az építészeti eszközrendszerét alkalmazva nem egyszer megosztó eredményekre vezet. Számos esetben lehet hallani egy bántó építészeti alkotás vagy elem védelmében felhozott érvek között a szubjektíven megítélhető művészet szabadságára való hivatkozást, de ez nem összetévesztendő a kirívó, magamutogató és önző (építészeti) viselkedéssel. Az építészeti szépség nem szubjektív, mivel mindig jelen van valamiféle elv, mely keretbe fogja és rendszerezi. Az ilyen módon – tudatosan – formált épület végül lehet megosztó, illetve kétségre vonható a szépsége, de semmiképpen sem igénytelen. Fontos felismerni és tudni a különbséget az igényes és giccses, az illeszkedő és kirívó között, mivel csak így lehet – az egyén szabadságára való hivatkozással – valóban felelősségteljes és tudatos döntést hozni. Ellenkező esetben az önámítás csapdájába esve magunk áldozatokká, a csicsás építményünk pedig közneveltség tárgyává válhat (vagy fordítva).

Minden építtető, telek, helyzet és adottság más, éppen ezért minden tervezési feladat megválaszolandó kérdések sokaságát veti föl. A település építészeti értékei között említendő a régi településszerkezet, a többnyire egységes utcakép, a rendezettség, a településrészenként többnyire azonos tömegképzés, az ereszvonal közel azonos magassága és nem utolsósorban a néhol még ma is fellelhető hagyományos építészeti karakterjegyek. Az épületek tervezésekor legyen az új épület építése vagy a meglévő felújítása, bővítése, ezekhez illeszkedni kell. A tervezés során nagy körültekintésre van szükség, mivel az építtetői igényeknek a komplex települési szövet már kialakult rendszerébe való átültetése több munkát és költöttséget, ezzel együtt nagyobb érzékenységet követel meg a tervezőtől és az építtetőtől.

Nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, és leszűkíteni a lehetőségeket, viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat. Az ajánlások természetesen nem azt a célt szolgálják, hogy szolgalelkűen másolják azokat, mivel ami jó megoldás az egyik esetben, az más körülmények között akár hibás is lehet.

ÉPÍTÉSZETI MINŐSÉG

"Az épített és táji környezet minősége alapvetően határozza meg testi és lelki egészségünket, és megfelelő keretet adhat emberi méltóságunk kifejezéséhez is. Az életminősége emelni képes épített és természeti környezet harmonikus együttélése alkotja a kulturális tájat, amelyet a helyi adottságokhoz alkalmazkodó minőségi építészeti alkotású folyamatosan gazdagítanak." /NEMZETI ÉPÍTÉSZPOLITIKA/

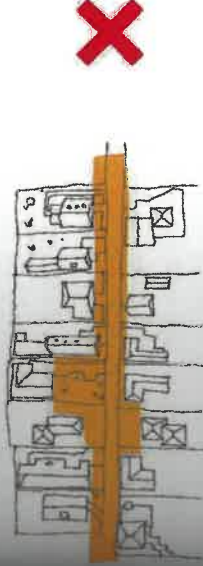
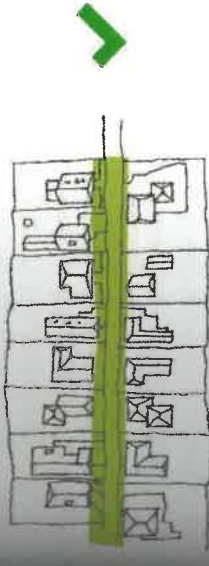
A minőségi épített és táji környezet kialakításához színvonalas humán és tárgyi elemek alkalmazásán keresztül vezet az út, azonban nem minden esetben kell, hogy ezek többé anyagi ráfordítást jelentsenek. A legfontosabb, hogy helyesen tudjuk az igényeinket és lehetőségeinket felmérni, és majd csak ezek tudatában hozzunk felelősségteljes építési döntéseket. Figyeljünk az apró részletekre és próbáljuk megérteni az életterünk működését hatásokkal. A meglévő értékeket felhasználva törekedjünk a magunk és környezetünk elégedettségére egyaránt szolgáló épület létrehozására. Jó építéset válasszunk, akinek adunk a szavára és fogadjuk el a szakmai javaslatait. Használjunk minőségi és/vagy egyszeres természetes anyagokat. Tartózkodjunk a kivagyis és öncélú építészeti (környezetformálási) megnyilvánulás minden formájától.

TELEK KIVÁLASZTÁSA

Fontos, hogy már a telekvásárlás előtt tájékozódjunk az önkormányzatnál (főépítésznél), hogy a kiszemelt telek adottságai megfelelnek-e az előzetes elképzeléseinknek, mivel a eltérő karakterjegyeket hordozó településrészekhez eltérő szabályok társulhatnak.

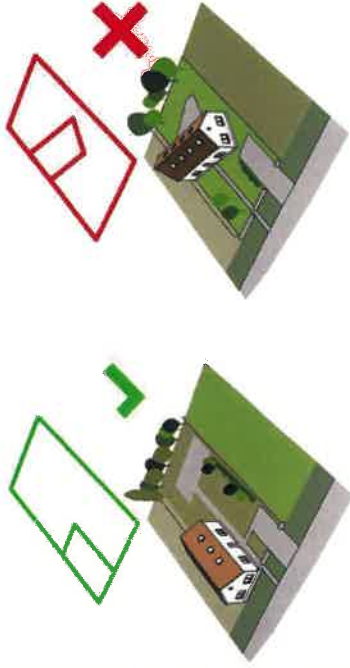
ez is. Az életminőséget
gi, építészeti alkotások
kell, hogy ezek többlet
lelősségteljes építetők
agunk és környezetünk
őség és/vagy egyszerű

vezéseinknek, mivel az

TELEPÍTÉS

A települések legidőtállóbb eleme a településszerkezet, melynek kialakulásában és formálásában jellemzően a domborzati és vízelvezetési viszonyok, a közlekedési kapcsolatok, valamint a telek tájolási viszonyai játszottak szerepet. Sok helyen a régi telkek még őrzik a korabeli parcellázás nyomait. Új építési telkek kialakítása és ezen keresztül az építési hely létrejöttekor a települési környezet meglévő elemeire és azok arányaira fokozott figyelemmel kell lenni.

Az észszerűség határain belül a telekalakítás (telekhatár rendezés) elfogadható, de a már kialakult utcákban a több telek összehívásával létrejövő, – a meglévőektől kirívóan eltérő formájú és méretű – "új telek", és ennek egyenes következményeként a rajta megvalósuló eltérő arányrendszerre alapozott épület létesítése a településen nem kívánatos. Az új épületünket – figyelemmel a helyi építési szabályzat előírásaira – a szomszédos házak kialakult építési tengelyének figyelembevételével szükséges megvalósítani. A túlzottan hátrahúzott épület megszakítja a már kialakult utcakép ritmusaát és akadályozza egy védett kertrész kialakítását, ezért kerülendő.

Percsén a családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház előtt kis előkerttel és mögötte a növényzettel fedett kert részzel. Az egységes (kialakult) beépítési vonal megtartása követelmény. Percsén nem elfogadható, ha egy ház az utcára jellemzőtől eltérően van telepítve.

A telek közepére való telepítés azért sem kívánatos, mivel így az épület körül csak a telek teljes körbezárásával alakítható ki védett kert.

TEREPALAKÍTÁS

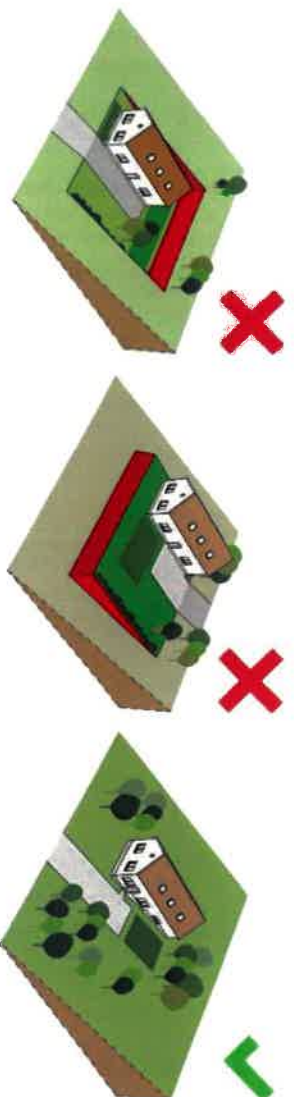
Elődeink tapasztalati úton szerzett, és emberöltőkön hagyományozott környezetismerete olyan tájhasználati, építészeti kultúrát teremtett, mely eredményeként létrejött az épületek és a befogadó táji környezet szerves kapcsolata. A korunk gazdasági lehetőségeit és technológiai eszköztárad felhasználva könnyűszerrel formáljuk a tájat és felelősséget meg arról, hogy nem a természeti környezetnek kell környezem berberhez igazodnia, hanem éppen ellenkezőleg. A kedvelt települések kialakítása érdekében el kell kerülni mindezt. Az jelentős földmunkával járó beavatkozást (teraszok, az túlzott feltöltés) és az épületeket a meglévő felszín adottságokra idomuló módon szűkséges megvalósítani. felelősséggel meg arról, hogy az emberi tevékenység okozta tájsebek begyógyítása – ha az teljesességgel visszafordíthatatlan – csak rendkívül időigényes folyamata keresztüli valósulhat meg.

Percsén sík és enyhén lejtős telekre egyaránt lehet számítani.

Az épület körbevéjárása nem elfogadható, mert az létrejövő kert rosszul használható és az esővíz összegyűlik a mélyedésben.

Az épület kiemelése sem elfogadható, hiszen így a kiemelkedik a szomszédai közül, a terepmagasságs lenne egységes.

A lakóépület részleges bevágása vagy az épület terepbe illesztése a legmegfelelőbb módja a terepalakításnak. Az illesztés létrehozott épület kapcsolata a környezetével jó épület földmunka minimális.

és emberöltőkön át olyan tájhasználati és edményeként létrejött zeti szerves kapcsolata technológiai eszközeit a tájat és feledke-zünk környezetnek kell az llenkezőleg. A kedvező el kell kerülni minden kozást (teraszképzés t a meglévő felszín ges megvalósítani. Ne eri tevékenység okozta időigényes folyamaton

lekre egyaránt lehet adható, mert az így to és az esővíz is ató, hiszen így a ház i terepmagasság sem agy az épület terepbe erepalakításnak. Az így örményzetével jó és a

TÖMEGKÉPZÉS

Új épület építése, meglévő épület átalakítása vagy bővítése során elsődleges szempont a telek adottságainak a felemérése, majd csak ezt követően szabad a tervezéskor a meglévő épület kizárólag a állapot feltérképezése nem korlátozódhat kizárólag a saját ingatlanunk területére, mivel a közvetlen környezetet, illetve tágabb kitekintésben a település(részi) adottságokat is kötelező figyelembe venni. Az épület tömegének meghatározása csak az utca és az épületek tömeg arányának megértésével lehetséges. Az épület léptékének, tömegének, arányának a meghatározása komplex megközelítést követel meg, tekintettel arra, hogy egyszerre kell figyelembe venni a telek adottságait (szélesség, domborzati viszonyok), az építési előírásokat, a meglévő épületek arányait és ezt kell integrálni az adott korszak technikai színvonalához. A harmonikus lakókörnyezet titka a megfelelő telekméretességhez illő, arányos beépítésben rejlik. Az építetők hibát követnek el, ha a régi keskeny telekosztásra aránytalanul nagy és széles új házat építenek. A hagyományos vidéki életmódhoz igazodóan kialakult keskeny fésűs telekosztás esetén a hatalmas tömb, vagy tömegében kirívóan eltérő mediterrán típusú házak megbontják és zavarják a faluképet.

Keskeny telek esetén megoldás lehet az "L" vagy "T" elrendezésű ház elhelyezése, vagy ilyen formára történő bővítése. Ebben az esetben az 5-7 m traktusszélességű hossz- és keresztirányú nyugodt és kiegyensúlyozott épülettömeget hoz létre, mely nyeregterülettel fedve harmonikusan illeszkedik a település képébe.

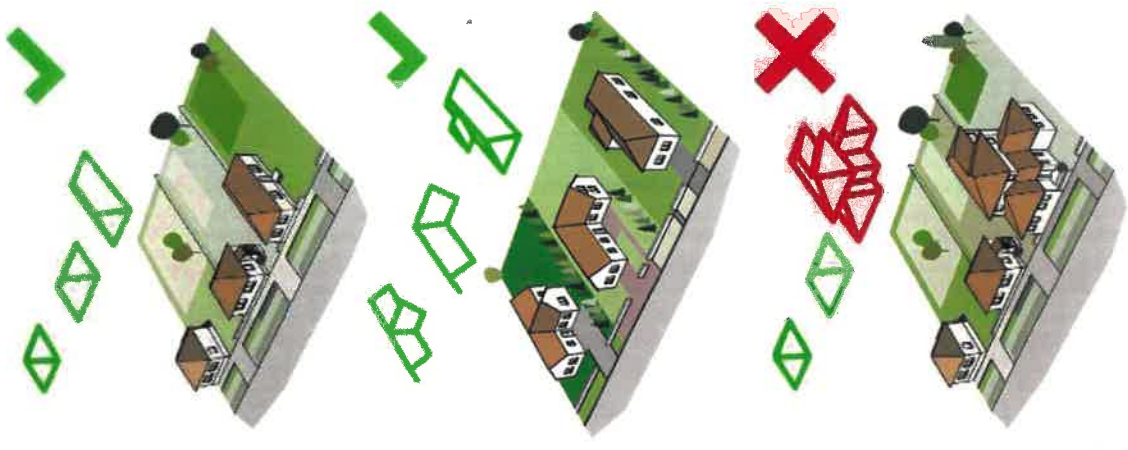

Perecsén az egyszerű és a visszafogottan tagolt tömegképzés a meghatározó, ezért új épület építése esetén is ilyen módon szükséges eljárni.

A túlságosan tagolt alaprajzú épület amellett, hogy nem illeszkedik a környezethez, építészeti problémákat is felvet, ezért Perecsén ilyen tömegképzésű épület építése nem ajánlott.

Új épület építése esetén a meglévő épületek arányrendszeréhez javasolt illeszkedni. Az ereszvonal megtartásával, mérsékelt térdfalas tetőtér-beépítés még elfogadható.

A településen az utcai homlokzat nagyméretű (több traktus szélességű) oromfalas kialakítására például csak elvétve találunk, ezért az ilyen módon formált utcafronti oromzatképzés nem támogatott, de a visszafogottan, egy traktus szélességben képzett oromzat elfogadható.

Perecsén általánosságban javasoljuk a népi lakóépületek tömegarányát megidéző épületek létrehozását. A keskeny, hosszú telkek formájából adódóan a rajtuk fekvő épületek hosszanti alakúak voltak. A korabeli épületeket sohasem fejfelé, hanem hátrafelé bővítették, ezzel a szakaszos építkezéssel megteremtve a hosszú házat. Korábban a hagyományok népi lakóépületek padlását nem építették be, de amennyiben a használói igény ezt megkívánja, úgy erre lehetőség van. Ilyen esetben figyeljünk arra, hogy:

- a tetőtér térdfalasan történő beépítése csak az utcáfronttól hátrébb javasolt
- elsősorban tetősfalkablak alkalmazása javasolt tekintettel arra, hogy kevésbé bontja meg a nyugodt tetősfalképzést
- tetőből kiálló tetőfelépítmény és térdfalas tetőképzés csak az utcavonaltól hátrébb, az épület egyharmadától javasolt
- a nagyméretű, aránytalan tetőfelépítmények létesítését kerülni kell

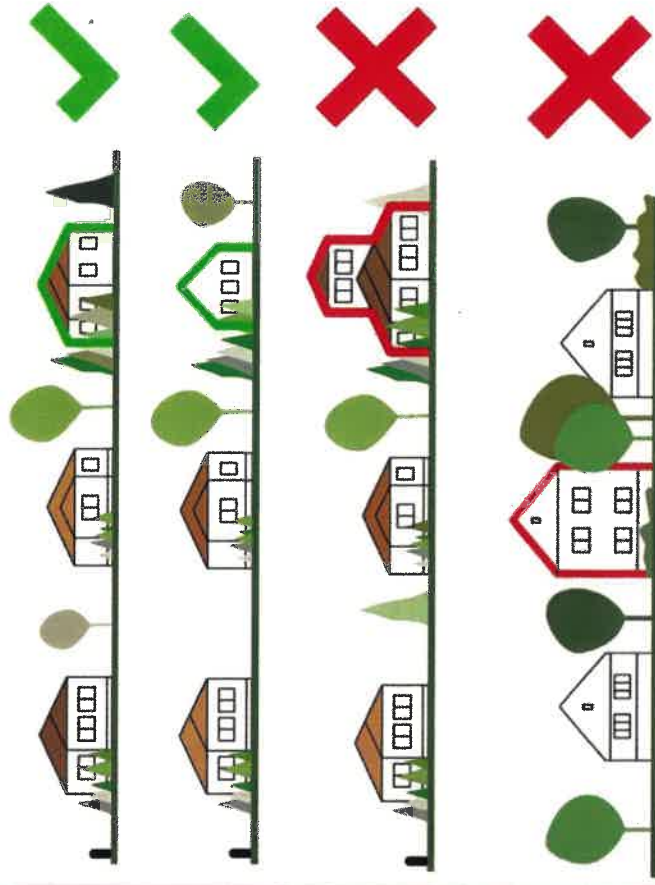
Új épület építése, régi felújítása esetén a fent részletezett általános tömegalakítási elvek megtartása ajánlott. A településen jelenlévő épületek korszerűsítése kapcsán lehetőség nyílik az épületek településképi szempontból kedvező átalakítására is. Ebben az esetben rendkívül széles az az építészeti eszköztár, melyet alkalmazhatunk. Lehetőség van átmeneti terek létrehozására, melyek megidézik a korabeli tornácok és verandák világát. Visszat fogott oromzatképzéssel új arculatot adhatunk az épületeinknek, mely egyszerre teremti meg a kapcsolatot a hagyományos múlt és egyedi modern jelen között.

Új építé-
si lehetőségek
teremtése a
hátrétegben

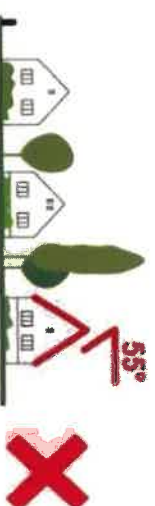
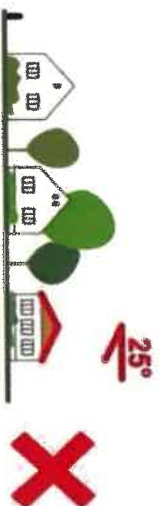
Építészeti
útmutató

MAGASSÁG

Perocsén sétálva csak egyszintes épületeket láthatunk, melyek magassága közel azonos. Új épület építése esetén földszintes, esetleg hátra húzott tetőteres épületrész megvalósítását javasoljuk.

TETŐHALLÁS - TETŐFORMA

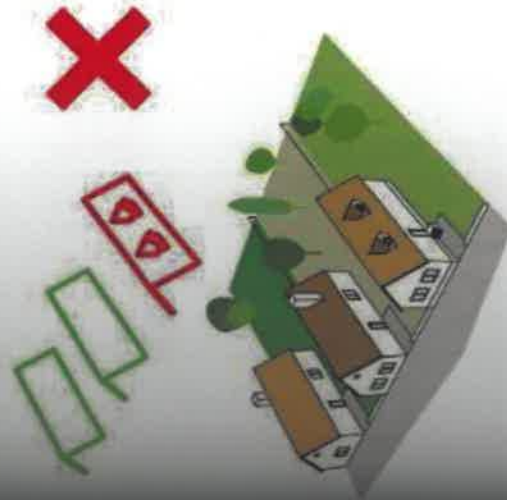
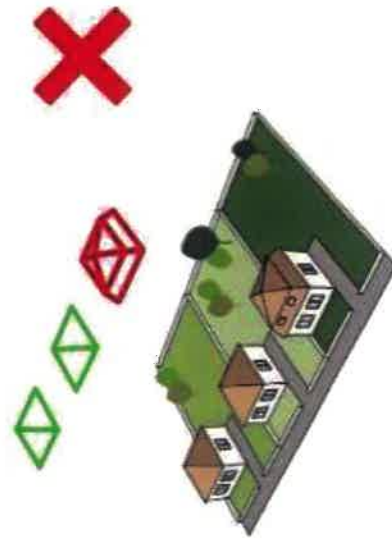
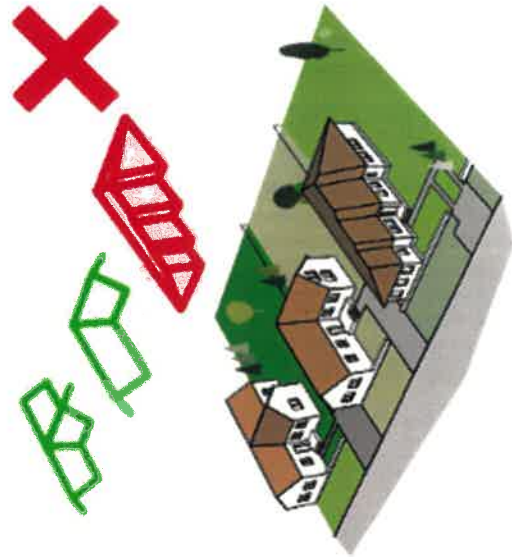
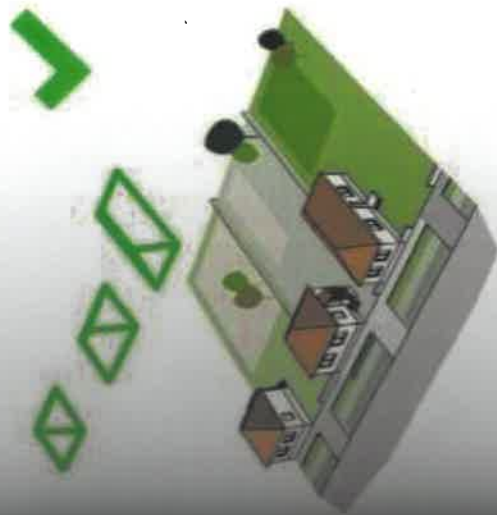
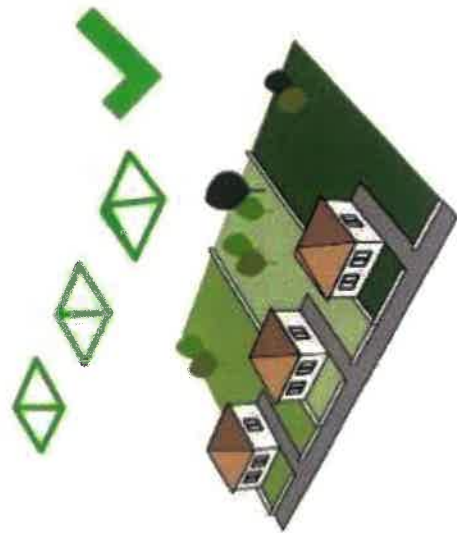
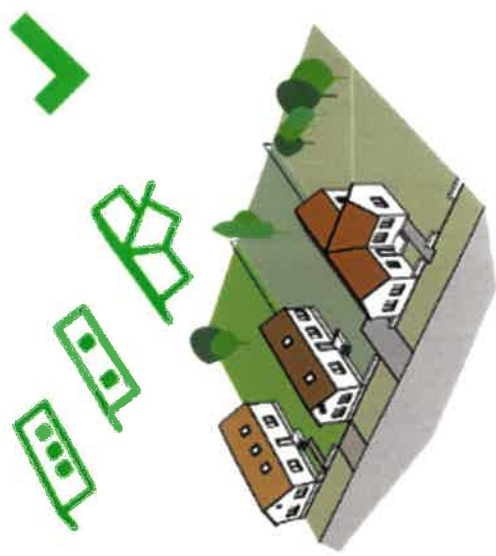

Perecsén a kontyolt és a füstlyukas kontyolt nyeregtető fedés és a sátoztető fedés a jellemző. Az épületek kivétel nélkül magastetős kialakításúak.

A tető hajlása jellemzően cca.: 38°. Ezen a településrészen a hagyományos arányokhoz illeszkedő tetőképzés követelményt amit az utca irányában meghatározó épülettömeg kontyolt vagy füstlyukas kontyolt nyeregtető kialakításával kell megvalósítani. A kisebb tömegű, például nyári konyha jellegű és helyzetű, valamint a telek belső részén megvalósuló építmények esetében az oromzatképzés elfogadható.

ületek kivétel nélkül képzés követelmény. ő kialakításával kell részén megvalósuló

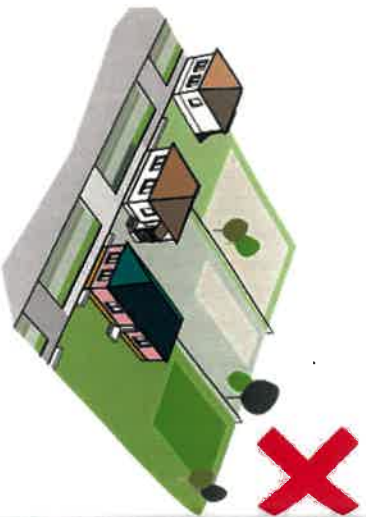
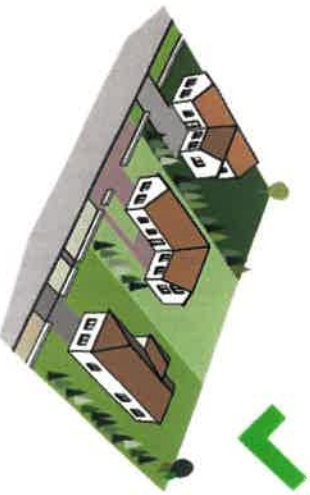
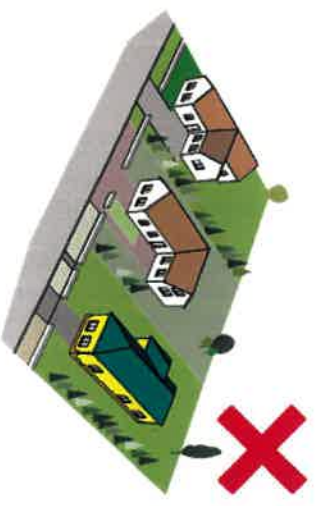
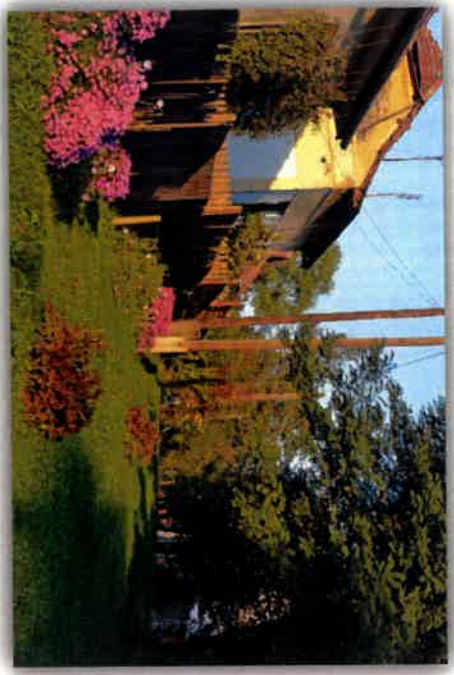
SZÍNHASZMÁLAT

Perecsén az általánosan alkalmazott színvilág változatos. Az épületek színezése során a környezethez való illeszkedés érdekében a fehér, tört fehér, a homok- és agyagszín, a téglá- és terrakotta vörös színek, a pasztaell földszínek, valamint természetes építőanyagok színeinek alkalmazása javasoltak. A homlokzat színezésekor tartózkodjunk a rikító, élénk, harsány és a nagyon sötét színektől.

A kerítéseken, kapukon, ajtókon és ablakokon a barna színárnyalatai mellett a szürke és zöld különböző (nem élénk) színárnyalatai is (épületeként csak egy színben) alkalmazhatók.

Tetőfedő anyagok esetében szintén a környezethez való illeszkedés érdekében részesítsük előnyben a hagyományos natúr agyagcserép (terrakotta) színű anyagokat és a környezethez még megfelelő módon illeszkedni képes szürke, barna, rozsdabarna színűeket.

Semmi esetre se alkalmazunk a hagyományos tetőfedő anyagok természetes színvilágától eltérő (zöld, kék, fehér, élénkpiros) vagy rikító, csillogó, fénylő anyagokat!

KERÍTÉS

Amióta magá...
kapcsolatára...
szekötése...
Az utcai határ...
rtteni a vizuá...
lizalmatlansá...
Az áttört kert...
is az ilyen m...
kerítések fi...
iegecsítő sze...
pítésre.

KERÍTÉSEK

Ambóta magántulajdon létezik, azóta szinte minden telket, telekrészt kerítéssel választanak el a tulajdonosok. A kerítések különböző pozíciójukból adódóan egyszerre elhatároló és kapcsolatteremtő szerepkörben is megjelennek. A kapuban – legyen az a személyi- vagy gépjármű közlekedésére alkalmas kis és nagykapu, – ölt testet a köz- és magánterületek összekötése.

Az utcai határvonal építmény általi kijelölése, valamint azok kapcsolódó műtárgyai rendkívül jelentőséggel bírnak a településképp formálása során. A településképp alatt egyszerre kell érteni a vizuálisan felfogható élmények mellett az általuk generált mentális képet is. Rossz példaként említhetjük a szögesdróttal gazdagított magas tömör kerítések, melyek bizalmatlanságot sugároznak, ezért az ilyenek rendkívül kedvezőtlenek az ideális településképp szempontjából.

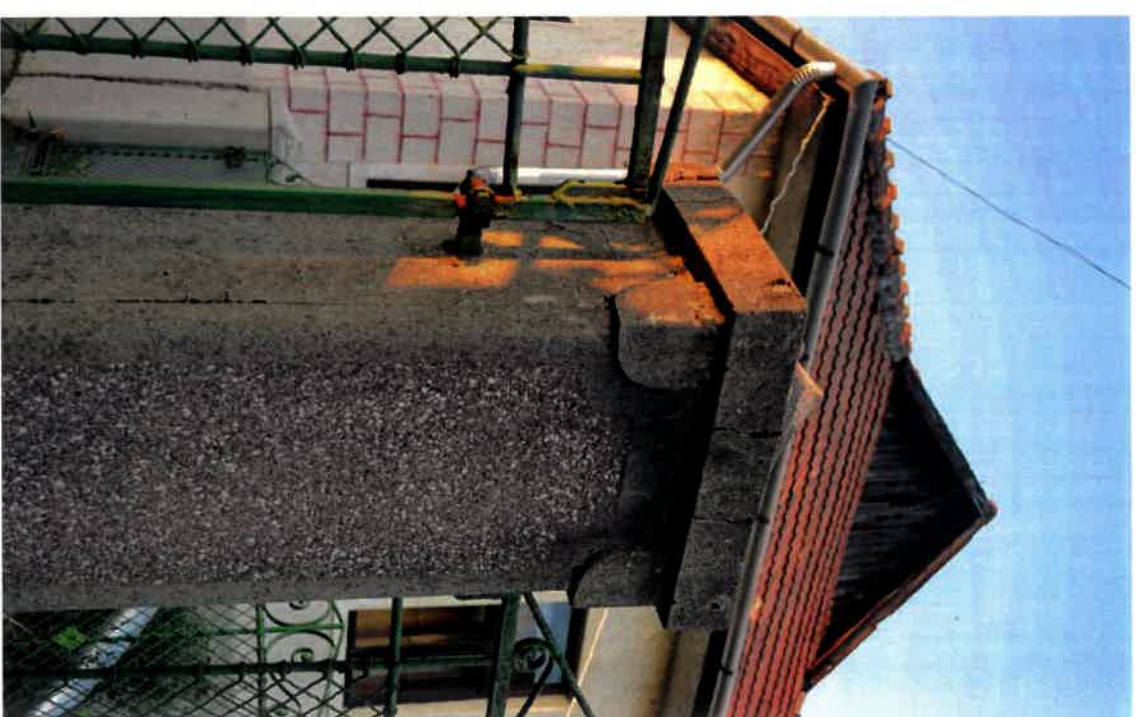
Az áttört kerítés lehetőséget teremt arra, hogy a járókelők megcsodálják a szépen gondozott virágos előkertet. A nem tömör fém kerítések teremtik meg a legnagyobb átláthatóságot és az ilyen módon formált kerítés a védelmi funkció mellett biztosítja, hogy az épület teljes homlokzata feltáruljon az utca irányába.

A kerítések fizikai korlátként való felfogása mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kap annak esztétikai vetülete, és ilyen módon a kerítés lakóházunkat keretbe fogva díszítő, kiegészítő szerepet is kap. A magyar építészeti hagyományokra visszatekintve nem találunk olyan építőanyagot, technikát, vagy technológiát, amit ne alkalmaztak volna már kerítés építésre.

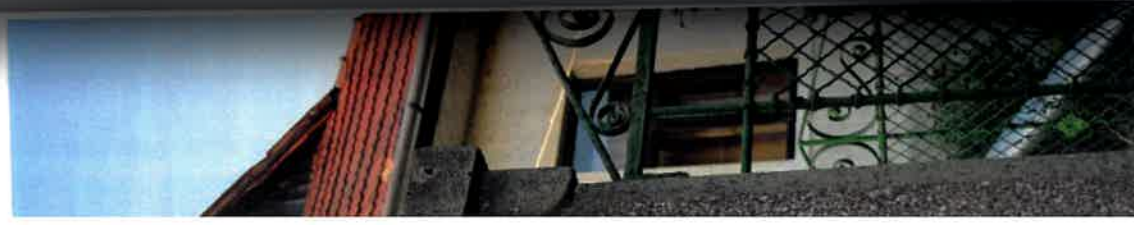
A kerítések kezdetben kizárólag fából készültek. A lécz, deszka, pallókerítések napjainkban is kedveltek. A fa mellett a kovácsolvas, fémpálcás vagy a dróthálós (Haidékker) fém kerítések változatai a legelterjedtebbek. Falazott kerítések esetében a lábazat és az oszlop legtöbbször kő, téglá vagy beton anyagból készült. Az anyagok változatossága akár egy ingatlanhoz tartozó kerítés esetében összetetten is megjelenhet. A rendelkezésre álló anyagok és a lehetséges formák, minták sokasága végtelen számú lehetőséget teremt számunkra, mellyel egyedien formálhatjuk kerítésünket. Az azonos arányokkal bíró kerítés részletek (lábazat magasság, oszlop magasság, a közök közel azonos szélessége és magasságával) utcaképet rendező vonalakat jelölnek ki, melyek megtartása erősen ajánlott.

Perescsén nyitott szemmel sétálva sok jó példát lehet találni az igényesen megfogalmazott kerítésekre.

Ajánlások:

Az egy-egy településünk létezésével vagy az azonos m jellemző állapot meg a 60 cm A kapuk elhelyezkedésén megfogalmaz ezért javasoljuk A kerítés kialakítását a leg Az egyszerűbb való játékok A kerítések kialakítható ótékonny, ha az összhang A településünk Nem ajánljuk a trapézlemez, az előre gyárt

Ajánlások:

Az egyéges utcakép megőrzése érdekében a kerítéseken biztosítani kell az átláthatóságot.

Településünkre nem jellemző a teljesen tömör, zárt utcai kerítés, így nem is kívánatos ilyen építése. Indokolt esetben a sűrűbb léccézéssel vagy növényzet telepítésével korlátozható az átláthatóság.

Az azonos magasságú kerítések vonala kellemesen vezeteti végig a szemet az utcán, ezért törekedni kell az utcában kialakult, jellemző állapotokhoz igazodó magasságú lábazat és kerítés létesítésére. Ennek hiányában a tömör lábazat magassága ne haladja meg a 60 cm-t; a kerítés teljes magassága pedig a 160 cm-t.

A kapuk elhelyezésére is érdemes figyelmet fordítani és az utcában már kialakult rendhez igazodni. A személyi- és a gépjárművek közlekedésére alkalmas kapuk kialakításakor törekedjünk azok diszkrét, nem hivalkodó hangsúlyozására. A kapu megfogalmazásakor nem szerencsés a más országrészek, vagy határon túli vidékre jellemző minták feltétel nélküli követése, ezért javasoljuk, hogy elsősorban a helyi hagyományokat vegyék alapul.

A kerítés kialakításakor törekedjünk a hagyományos igényességre, semmiképpen sem hátrány, ha a lábazatot, oszlopokat, mezőket a legegyszerűbb eszközökkel formáljuk meg (pl.: simított beton felületek, fakerítés lécek).

Az egyszerű beton lábazat és oszlopok képzésekor a plasztikus minták, az igényesen formált oszlopféj, vagy a felületi struktúrával való játék elegendő eszköz egy egyedi, de visszafogottan illeszkedő kerítés kialakításához.

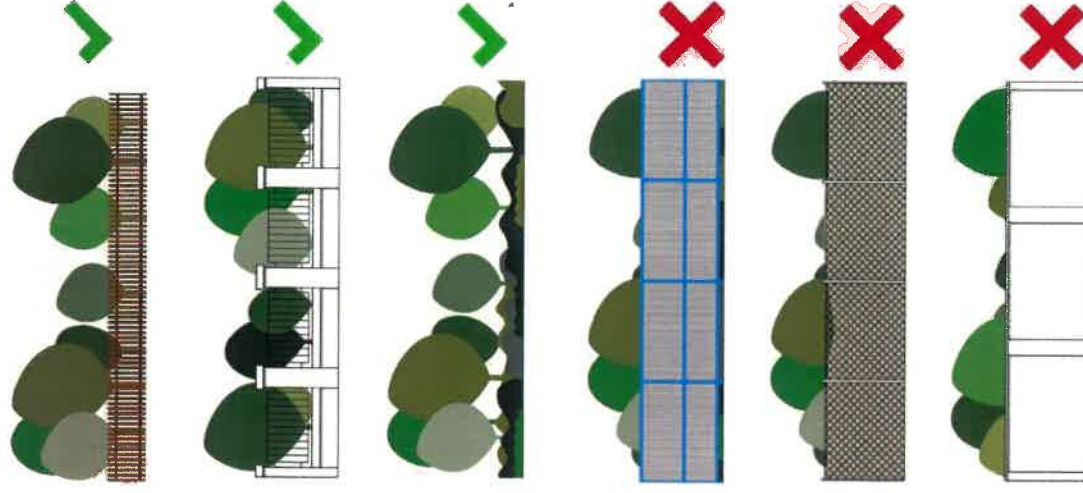
A kerítések és kapuk anyaghasználatára elsősorban a fa, mint természetes anyag kínálkozik, ezt mindenkor bátran alkalmazhatjuk. A fa mellett a fémkerítések is rendkívül igényes módon alakíthatók ki. Jó tékony, ha a kerítéseken visszaköszönnek épületünk egyes részletei, építészeti elemei (pl.: szín, anyag, minta stb.), ilyen módon az összhang megteremthető.

A településünk arculatához nem illik a lábazat nélküli fonott, vagy hegesztett dróthálóból készült utcafronti kerítés.

Nem ajánljuk a kerítés falazott részét csempével, hulladék vagy mediterrán kővel burkolni.

Trapézlemez, cserepes lemez, hullámpala, műanyag hullámlemez utcai kerítésnek való felhasználása tilos!

Az előre gyártott teljesen tömör betonkerítés elemek alkalmazását is kerülni kell.

TORNÁCOK, TERASZOK

A régi lakóépületek tornáca a magyarországi népi építészeti jellegzetessége és egyik legmarkánsabb megjelenési formája. Kialakulását a szakirodalom a XIX. század elejére teszi, egyes források szerint már jóval korábban, a török dúlás utáni időkben megjelent Magyarországon. A tornác a parasztház egyik fontos szerkezeti része, kinézetét, formáját meghatározó látványos építészeti eleme. Szerkezeti funkciója, hogy tartsa a széles tetőt, ami biztosítja, hogy a rá hulló csapadék minél távolabb kerüljön a földre az épület falától. Kialakítása révén egy félig zárt, félig nyitott teret határol le, mely előtérként is biztosít a bejáratához. A tornác lehetőségét ad arra, hogy a nagy melegben vagy csapadékos idő esetében a lakók a félig nyitott folyosóra húzódjanak, de még így is a szabad levegőn tartózkodhassanak.

Nyaranta a tornác árnyékolja az épület falát, így a falon lévő ablakokat nem éri közvetlen napsütés, télen viszont a nap alacsonyabb szögéből adódóan beengedi a sugarait a szobákba, ezáltal felmelegítve azt. A tornác – mai szóhasználattal – a passzív napvédelem, a klímaszabályozás egyik első és mi tagadás egyik leghatékonyabb szerkezete.

Számos más szerepe mellett a tornác tárolási, olykor háló funkciót is betöltött. A tornácos épületek arculatában bekövetkezett változás, mikor a tornácot részben vagy teljesen megszüntették, az épület elcsúszott, azaz elvesztette az egyediségét, ezért a tornácok félig nyitott, zárt térként való megőrzését javasoljuk.

század elejére teszi, de
ze, kinézetét, formáját
földre az épület falától
apadékos idő esetén a

ia sugarait a szobákba
ete.
tornácot részben vagy
asoljuk.

A tornác elhelyezkedése és kialakítása szempontjából településünkön számos változattal találkozhatunk. A legelterjedtebbek az oldal és az ún. lopott tornácos épületek, ilyenkor az oszlopsor vagy végig fut a lakóház oldalán, vagy az egyik esetleg mindkét végén helyiséggel lezárásra kerül.

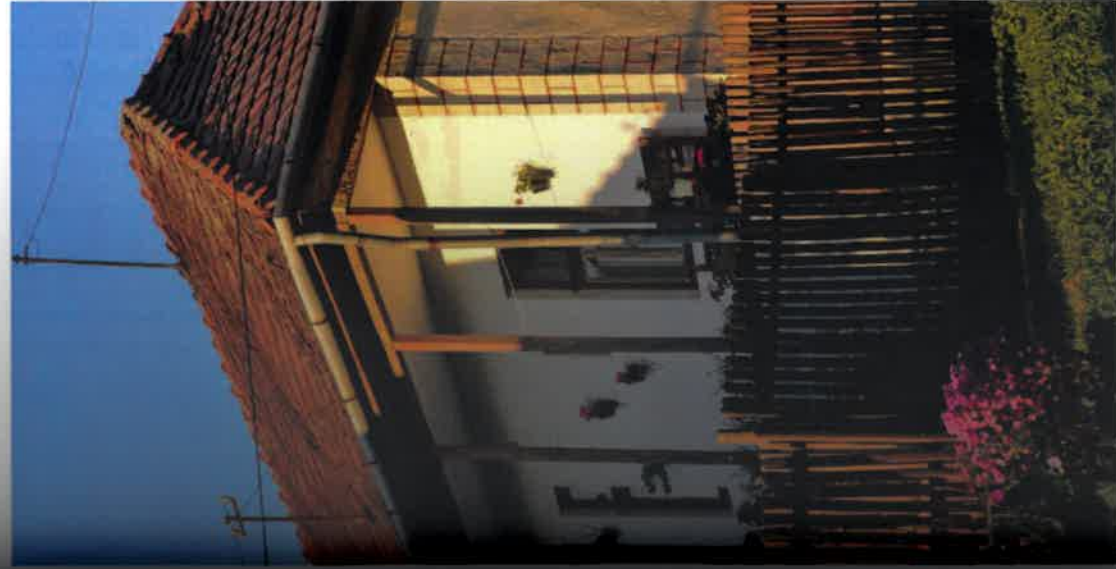
A tornácok tartóoszlopai készülhetnek fából, de a komolyabb változatok kőből, téglából falazottak. Az oszlop vagy pillér kialakítás egyaránt jellemző.

A fából készült oszlopos tornácokon a látványos ács- és asztalos munkák is visszatükröződnek.

Nem ritka látvány az alátámasztások között mellvéd kialakítás, mely a tornác és az udvar fizikai lehatárolására szolgál.

A közök kiváltása lehetővé teszi egyenes fagerendás vagy boltzott, azon belül félkörív, kosárgörbe, szegmensív, több karéjos.

A meglévő tornácok felújítása, helyreállítása, állagának állapotának megóvása településképi szempontból fontos. A felújításnál törekedni kell a tornác jellegének és értékes részleteinek megtartására. Felújításuknál törekedni kell az eredeti szerkezeti illesztések megtartására. Új tornácok vagy új tornácos épület építésénél, a tornácokra a cserépfedés a kialakítások követendőik. A tornácokra a tetőszerkezetének legmegfelelőbb, ami a lakóépület rendelkezik, mivel bizonyos folytatásaként kerüljön kialakításra. A teraszok ugyancsak sok pozitív tulajdonsággal rendelkeznek, mivel bizonyos értelemben a modern kor igényei és a múlt hagyományai ötvöződnék benne. A kellő alaposan megfogalmazott terasz összeköttetést biztosít a belső tér és a kert között. Az ilyen módon kialakított tér az időjárási viszonyoktól védelmet nyújtva kiterjeszti életterünket, ezzel lehetőséget teremtve a teljes körű kibontakozásra. A terasz a családi és baráti összejövetelek színtereként közösségteremtő funkciót is be tud tölteni.

AJTÓK, ABLAKOK

Ahogy a település arculat az épületek sokaságából, úgy az épületek arculata a különböző szerkezetek és építészeti elemek egymásra hatásától következik. Ennek az egyedi képnak a formálásában kimagasló szereppel bírnak a nyílászárók (ajtók, ablakok), melyek az épület megjelenését és hangulatát jelentős mértékben befolyásolják. E szerkezetek teremtik meg a kapcsolatot a külső és belső terek között, biztosítják a szükséges bevilágítást és a megfelelő hő- és hangvédelmet.

A nyílászárók anyagát, színét, méreteit, arányait mindig az adott korok lehetőségei, igényei, olykor eszméi határozták meg.

Népi lakóépületeink túlnyomó többségének utcai homlokzatán általában két darab osztott, álló ablak volt látható, azonban ezek egy jelentős részét a hatvanas, hetvenes években négyzetes, vagy fékvő arányú kétszárnyú, két vagy háromosztású ablakra cserélték. Kétségtelen, hogy az ilyen módon korszerűsített épületek világosabbak lettek, de ez a folyamat az épületek hagyományos arculatának az elvesztését eredményezte. Az ilyen esetekben javasoljuk az eredeti állapotot anyag és szín azonos változatban visszaállítani.

Napjaink energetikai korszerűsítési törekvéseire tekintettel (és a vonatkozó pályázati kiírásokban szereplő feltételekre) a műanyag nyílászárók megkerülhetetlen szereplői a hazai nyílászáró piacnak. Nem kívánunk értékrendet felállítani fa, fém vagy műanyag profilú nyílászárók között, de a következő jótanácsok megfontolását erősen ajánljuk.

Ahogy majdnem minden szerkezet esetében, úgy itt is a fa a legősibb alapanyag, ezért bármilyen épületen (az arányokra és színekre tekintettel) elsődlegesen alkalmazható.

Az épület építési korszakának megfelelő arányú, méretű, anyagú nyílászáró beépítését preferáljuk.

A műanyag nyílászárók rendkívül jó hőtechnikai tulajdonsággal bírnak, de gyakori (vagy gépeszeti) szellőztetést kívánnak.

A korszerű nyílászárók profil (keret, szárny) mérete más arányokkal bír, ami az épület megjelenését rendkívüli mértékben képes megváltoztatni, ilyen esetben a káva mélység növelésével kedvező hatásokat érhetünk el.

Perecsnén elsősorban sötét színű, lehetőleg fa szerkezetű osztott ablakok beépítését javasoljuk!

A nyílászárók s
parna, olíva zöl
A nyílászárókna
Arnyékolástechn
jelző redőnyto
színazonosság
A külső zsalug
gyakorolt hatás
A nyílás kerete
alkalmaztunk, f

A nyílászárók színének harmonizálni kell az épület egészével, de elsősorban javasoljuk a barna, olíva zöld vagy ezek szürkével tört árnyalatait.

A nyílászáróknak az épület egészével egy rendszert kell alkotniuk.

Árnyékolástechnikai szempontból elsődlegesen az ablak színével azonos rejtett vagy belső redőnytokos változatokat javasoljuk. Külső tokos redőnyök alkalmazása még színazonosság esetén sem javasolt.

A külső zsalugáter alkalmazása során mérlegelni szükséges annak az egész épületre gyakorolt hatását.

A nyílás keretezése esetén részlegesen megjelenő ragasztott polisztirol elemeket ne alkalmazunk. Helyette teljesen körbefutó vakolat díszítést helyezzünk el a homlokzaton.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A homlokzat az épület arca, és ebben az arcban a gazda saját képe (annak szokásai, gondolkodásmódja, ízlése, értékrendje) tükröződik vissza, éppen ezért nem mindegy, hogy milyen formában fordulunk a közterület (a közösség) felé.

Az épületek homlokzatának a díszítését minden korban az önkifejezés egyik eszközeként alkalmazták, melyet mi is használhatunk, de figyeljünk a végső összképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképpen.

Minden épület kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő, rendezett kiosztására.

A népi lakóépületeken néhol még fellelhető vakolat díszek és díszített oromzatok kimagasló értéket képviselnek, ezért megővésükről gondoskodni kell. Az ilyen jellegű épületeken külső oldali hőszigetelés alkalmazása nem javasolt, mivel az épület hagyományos arányainak a torzulása mellett az értékes ornamentika is elveszik.

Ugyancsak értéket képviselnek a múlt században épített házak homlokzati díszei, melyek jó példák arra, hogy miként lehet egy teljesen azonos épülettömegekből álló halmazt kreatívan egyedivé varázsolni.

Ugyancsak értéket képviselnek a múlt században épített házak homlokzati díszei, melyek jó példák arra, hogy miként lehet egy teljesen azonos épülettömegekből álló halmazt kreatívan egyedivé varázsolni.

Anyaghasználat:

Épületünk felújításakor, új épület építéskor az igényes, modern építőanyagok és a hagyományos természetes építőanyagok együttes alkalmazása esztétikus megoldásokra vezet.

Az építőanyagok (kő, tégl) anyagszerűen csak kevés helyen jelennek meg a homlokzatokon. A településen a homlokzati anyaghasználatra jellemzőek a vakolt vagy kőporos felületek, melyek színei visszafogottan változatosak. Javasoljuk, hogy az épületek homlokzatán a vakolt felületek domináljanak. Az eltérő struktúrájú (finom, durva) vakolatok egyidejű - megfelelő módon történő - alkalmazása segíthet változatossá tenni az akár teljesen egyszínű homlokzatot is.

A fa (gerenda) ház architektúrájú épület a településen nem jellemző, ezért ilyen jellegű épület építése nem elfogadható. A fa szerkezetek és faanyagok (lást díszített fa oromzat, borona falas építkezési hagyományok, csűr épület) mindig is az építészeti kultúránk részét képezték, ezért építészeti forrásként való alkalmazásuk javasolt. A fa védőszerral (lazúrral, páccal) való kezelésekor figyeljünk arra, hogy a helyben fellelhető faanyagok természetes, a fa természetes öregedési színével azonos színt válasszunk (pl. sötétbarna, poliszander).

Nyíláskeretezés érzetét csak részben megidéző polisztirol díszítő elemek alkalmazása nem ajánlott!

arra, hogy miként

Építészeti útmutató

A lábazat jellemzően kő vagy kővel burkolt, esetleg vakolt, amely világos vagy közepesen sötétszürke.

Ne alkalmazzunk lábazaton, homlokzaton csempe jellegű burkolatokat akkor se, ha azok természetes kő anyagúak, vagy követ imitálnak! Kerüljük a lapos hulladékközből csemperagasztóval felragasztott lábazat vagy nyíláskeretezés díszítéseket!

A tetőhéjalásra elsősorban a terrakotta vörös, sík, egyenesvágású égetett- vagy betoncserép, másodsorban a sík vagy közel síkfelületű szürke, barna, rozsdabarna színű agyag-, betoncserép, azbesztmentes síkpaala vagy állókorcos fémlemezfedés ajánlott. Elfogadható az előzőekben felsorolt egy színű, nem síkfelületű cserép fedés használata. Nem ajánlott, de szükség esetén alkalmazása eltűrt az előzőekben felsorolt színű, matt felületű, csillogás mentes cserépes lemez és bitumenes zsindélyfedésnek. A műanyag hullámlemez, alumínium trapézlemez, bitumenes hullámpala, bitumenes szigetelő lemez vagy kirívó színű cserép fedés alkalmazása a fő és melléképületeken nem megengedett.

Homlokzatképzés:

Az utcai homlokzaton ne legyen erkély, loggia, garázskapu!

Új lakóház építése esetén elérhetünk a hagyományos nyílászáró méretektől, de törekedjünk az áttört és tömör homlokzatképzéletek egysúlyára. Az utca irányába kerüljük a túl nagy üvegfelületeket!

Új épület építése esetén közvetlenül az utca irányába garázskapuval fordulni nem javasolt, helyette célszerűbb a garázst oldal irányból feltárni. Amennyiben a garázskapu az utca irányába van elhelyezve, úgy a tömegképzést oly módon kell megvalósítani, hogy a fő hangsúlyt ne a garázskapu kapja.

GAZDASÁG

Évszázadokon át
vagy előkertesen
aképpület mellett
az istálló, a lakó
terménytarlóina
A hagyományos
rocca, a 70-es é
ddíciót ilyen esz

Felkünk, kertünk

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, MELLÉKÉPÜLETEK

Telünk, kertünk elengedhetetlen kiegészítői a gazdasági, tárolási funkciókat tartalmazó melléképületek, és egyéb építmények.

Évszázadokon át: zajló folyamatok eredményeként jött létre a vidéki életmód feltételeihez illeszkedő keskeny, hosszú telekrendszer. A telek utca felőli végéhez közel (utcavonalasan, vagy előkertesen, ebben az esetben virágos kerttel) helyezkedett el a hosszú lakóház. A telek annak funkciójához igazodóan több részre oszlott. Az első rész a lakó udvar, ahol a lakóépület mellett a nyári konyha, a kút, esetleg egy kisebb műhely is megfér. A telek belseje felé haladva, következett a gazdasági udvar, ahol az alárendelt funkciójú épületek, mint az istálló, a lakóépület folytatásaként, ahhoz szervesen kapcsolódva jelentek meg. Ugyancsak a gazdasági udvar rész ad otthont az állattartás céljára szolgáló többi ólnak és a terménytárolónak. Számos esetben ezt a telekrészt keresztbefordított csűr zárta le és választotta el a hátsó, növénytermesztés céljára szolgáló területtől.

A hagyományos gyökerekkel rendelkező építési kultúrában mindvégig benne volt a folyamatos továbbépités lehetősége. Az 1950-es éveket követő korok épületei a 60-as évek kocka, a 70-es évek nagytömb, a 90-es évek nagy tömegtagolású tornyos és napjaink amerikai, vagy mediterrán típusú házai ezzel szemben befejezettek, lezártak és nem tűrik az addíciót. Ilyen esetben nagyobb gondot kell fordítani a bővítésre vagy a melléképület elhelyezésére.

A kívánt jó minőségű épített környezet kialakítása megkívánja, hogy az alárendelt funkciókat tartalmazó épületek, építmények (gépkocsi tároló, műhely, filagória) megformálásánál is színvonalas építész eszköztárat alkalmazzunk. A melléképület eltérő anyaghasználat alkalmazásával könnyebb megkülönböztethető a főépülettől. Inspirációért bátran tekintsünk vissza elődeink építészeti kultúrájához az épületek anyagára, színére, arányaira és ezek figyelembevételével formáljuk meg építményeink hűvös, Telepítéskor ugyancsak emlékezzünk elődeink hagyományaira. Elengedhetetlen, hogy a telek összege által építménye egy logikus rendszer részét képezze, ezért a melléképületet a nyári konyha helyére vagy magyarárt az épület mögé helyezzük el. Figyeljünk arra, hogy a gépkocsi tárolót vagy más melléképületet közvetlenül a főépület mögött ne telepítsünk és soha se jelenjenek meg domináns elemként.

delt funkciókat tartalmazó is színvonalas építészeti alkalmazásával könnyen eink építészeti kultúrájának egyik megépítési példájának, hogy a telek összeszűkült konyha helyére vagy a melléképületet közvetlenül

RÉSZLETEK

„god is in the details”

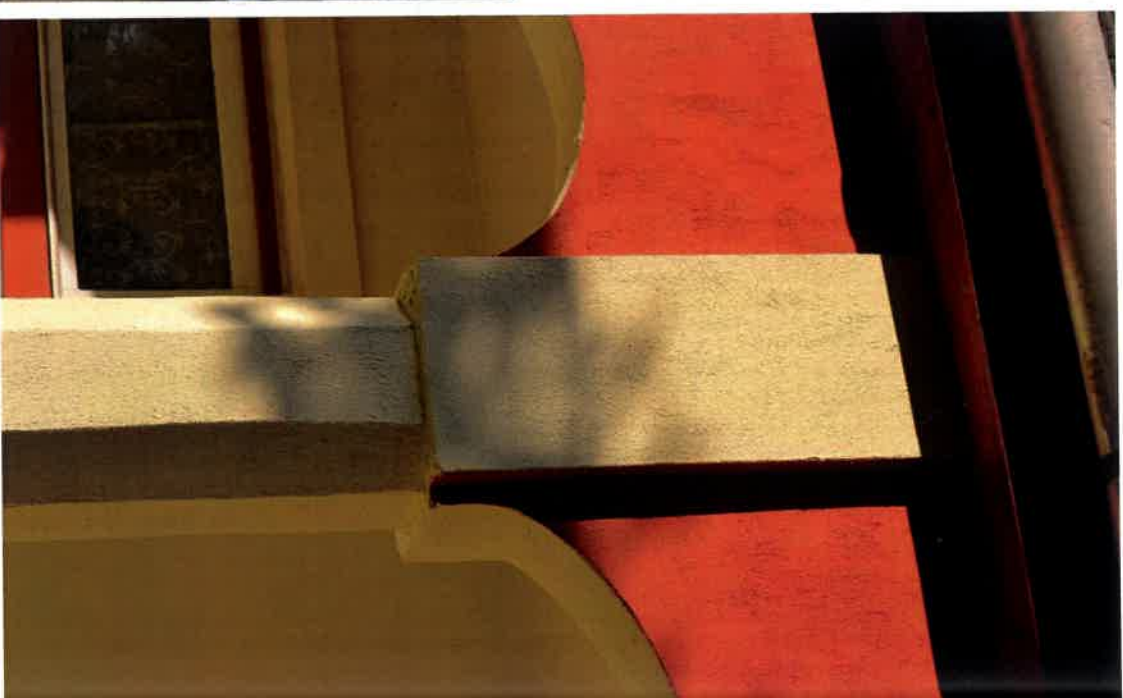
A híres német építész Ludwig Mies van der Rohe által gyakran idézett közmondás magyarul annyit tesz: „A Jóisten a részletekben rejlik”.

És valóban, ebben a pár szóból álló rövidke közmondásban rejő örökérvényű igazság az életünk minden részére vonatkozatható. Az (legész) épületünk megannyi apró részlet sokaságából formálódik és ölt testet. A részletek sok összefüggésre fényt derítenek. A részletek súfített információ-tartalommal bíró elemek.

Szerencsések azok, akik genetikailag hordozzák magukban a tudását, hogy azonnal lássák a mögöttes tartalmakat. A hétköznapi embereknek időre van szükségük arra, hogy megfigyelve megértsék környezetüket. Ebben a felgyorsult rohanó világban épp az idő, ami hiányzik és ez a részletek ellensége! Ha nincs idő a részleteket megfigyelni, akkor nincs lehetőség megérteni és kibontani a bennük rejő súfített mondanivalót. Idő hiányában még ha igény lenne is rá, nem lehet kidolgozni (megtérvezni - kivitelezni) a részleteket. A részletek kapcsán elsősorban azt javasoljuk, hogy mindenki szánjon rájuk elegendő időt.

A régi házak részleteit öröm megfigyelni! Elődeink fa és fémmunkái csodálatosak, formakincsük időtálló, az alkalmazott anyag szépen öregszik. Egy-egy burkolat, eresz, tetőcsatlakozás, párkány részlet ilyen minőségben elkészítve díszítőelemként is működik, további öncélú díszítés már nem kívánkozik az épületre. Házaink kiegészítői a házszámok, utcanev táblák, lámpák, árnyékolók, postaládák, korlátok egytől-egyig aktívan alakítják a végző látható képet, hangulatot. Az egyszerű, de igényes, jól kitalált, szépen megformált részletek gazdagítják épületeinket, büszkévé tesznek minket.

KERTEK, KERTI ÉPÍTMÉNYEK

A ház körüli szabad terek, kertek, udvarok szerepe rendkívül jelentős a települések megjelenésének, arculatának formálásában. A kert teremti meg a kapcsolatot a lakóházak és a települési közterületek illetve a környező táj között. A kert, a zöld növényzet és a szabadtéri építmények, berendezések, burkolatok segítik az épületek környezetbe és tájba illesztését.

A megfelelően megválasztott növények harmonizálnak a tájegység növényvilágával, éppen ezért érdemes a kertek kialakítása során olyan növényfajtákat választani, melyek a tájegység éghajlati viszonyaihoz, az őshonos növényfajtákhoz illeszkednek, tehát honos fa és cserje fajtákat és azok dísznövény fajtaváltozatait telepíteni. A növények elhelyezésénél vegyük figyelembe az égtáji adottságokat, a fény és árnyék viszonyokat. Általánosságban elmondható, hogy a lombos fákat célszerű az épületek D-DK-i és a D-DNy-i oldalán elhelyezni, így a lombkorona a nyári napsütéstől árnyékolva segíti az épületek hűtését, hozzájárulva ezzel a gazdaságosabb energiafogyasztáshoz. Ezzel szemben télen a lombkorona lehullásával szabaddá teszi az épületek hűtését, átmelegítő hatásának érvényesüléséhez. A házak északi oldalánál örökzöld, árnyéktűrő fajok telepítése javasolt, alacsonyabb és magasabb fajták együttes alkalmazásával, mely növényzet segítheti az épületek szélvédelmét. A jól megválasztott növényekkel az optikai hatást kedvezően befolyásolhatjuk, ha az épület méretét optikailag csökkenteni szeretnénk, érdemes nagyra növő terebélyes növényzetet választani, míg ha nagyobbnak szeretnénk láttatni a házat, úgy alacsonyabb, kisebb növényfajtákat válasszunk. A kert kialakítása során ügyeljünk arra, hogy a meglévő fás növényzetet minél nagyobb arányban megőrizzük, és az új kertrészeket, új építményeket a meglévő adottságok figyelembe vételével alakítsuk ki. Célszerű ezt az elvet követni a tereprendezés során is ügyelve arra, hogy a ház körül kialakított terep illeszkedjen a környező táj domborzati viszonyaihoz. Bár látszólag rendezetnek tűnhet egy teljesen sík, frissen füvesített nyílt gyepfelület és néhány fiatal határolt kert, azonban jellegtelen, táj- és életidegen megjelenést eredményez a településképben, mely rövid időn belül unalmassá, kihasználhatlanná válik az azt használó lakók számára is. Különösen kerülendő az ilyen kialakítás a dombvidéki településeken. Számos egyéb haszna mellett a kert élvezeti és esztétikai értékét is növeli a változatos növényhasználat. Célszerű a gyepfelületek mellett a talajtakaró évelők és cserjék használata, hiszen hosszútávon kevésbé fenntartás igényes, esztétikus zöldfelületeket tudunk kialakítani.

A biodiverz kialakítású kert tájba illő, élővilág szempontjából is kedvező (pl. pillangó kert). Választhatunk a látványosan virágzó, illetve a levelük formájával és színével díszítő növények közt. Gyepszegély illetve mulcsterítés alkalmazásával még esztétikusabb és könnyebben fenntartható kertet tudunk kialakítani.

22. - 26.

21.

20.

A ház körüli kertekben célszerű az alacsonyabb, illetve közép magas méretű virágzó díszfák, gyümölcsfák ültetése. Erdemes az épületek közvetlen közelében dekoratívabb, intenzívebb ketrészt kialakítani, míg az épülettől távolodva egyre természetesebb növényzettel kapcsolódni a környező tájhoz. A magyarországi éghajlathoz igazodó fajok megválasztásával könnyedén kialakítható a négy évszakai kert, mely az időjárásnak megfelelően változik és az év minden időszakában esztétikus megjelenést nyújt. (Tavasszal és nyáron a virágzó cserjék, évelők, egyvárnák, hagymás növények stb. változatos képet adnak a kertnek, de ősszel és télen is igazán esztétikus egy színes levelű díszfa, esetleg díszfű félék, lombhullató fák ágrendszerre, esetleg lomblevelű örökzöldek kombinációja.)

Előkert

Az utcáfront felé eső előkertek kialakítása során elsősorban annak díszítő funkciója kerüli előtérbe. Fontos figyelembe venni, hogy a növényzet az épülettel harmóniában legyen, igazodva a nyílászáróinak elhelyezkedéséhez, a homlokzat kialakításához. Az esetek többségében kedvező, ha az épületek sarokpontjához, burkolt járófelületek elágazásaihoz, egyalagos kapubejáró vagy épület bejárat mellé ültetünk kisebb, esetleg közepes méretű díszfát.

Oldalkert

Az oldalkertek mérete, elhelyezkedése és ezáltal szerepe erősen eltérő a különböző telkeken. A keskeny, árnyékos, az épület fala és a közti elhelyezkedő oldalkertekben örökzöld talajtakaró és oszlopos, akár tűlevelű cserje ültetése célszerű. Azokban az oldalkertekben, melyek az utcáfronttól még látszanak, illetve melyekre kilátás nyílik a lakóterrből, esetleg az épületnek kijárata van célszerű az esztétikai funkcióját elsődleges szerepét megőrizni, használati funkciók vegyítésével.

32.

29.

30.

31.

Hátsó kert

A hátsó kert az esetek többségében intímebb, közterület felőli kevésbé látható, nagyobb méretű kertész, ahol kialakítható nagyobb méretű egybefüggő gyepfelület, játéktér, pihenőkert, de akár kerti tároló, haszonkert, gyümölcsös, konyhakert is. Itt célszerű a magasabb fák ültetése, napos és árnyékos területek kialakítása.

Kerti építmények

ikos, az épület fala és a kertben az oldalkertekben, mely célszerű az esztétikai funk

33.

34.

35.

A kerti építmények anyaghasználatával igazodjunk az épületek anyaghasználatához, azt kombináljuk kültéri használatra alkalmas, kezelt fa építőanyaggal, mely természetes hatást biztosít, egyfajta átmenet, kapcsolatot az épített és a természeti környezet között. Elsősorban faanyagú pergolák, lugasok, terasztetők, játszóeszközök, növénytartó dézsák, fatároló, kukatároló építése javasolt, mely kombinálható egyéb építőanyagokkal is.

36.

37.

38.

Kerti burkolatok

A kerti burkolatok kiválasztásánál szintén igazodjunk az épület anyaghasználatához, homlokzati kialakításához. Elsősorban vízáteresztő burkolatot alkalmazunk kertünkben, a lehet szőrt burkolat, tipegő kő, faröng burkolat, gyeprács, gyephézagos tétkő, szárazon rakott tétkő, vagy faburkolat is.

39.

40.

41.

42.

43.

Kerti tavak, medencék

Településünkön nem jellemző a kerti tavak megléte, de amennyiben valaki mégis szeretne kialakítani, úgy az alábbiakat vegye figyelembe: a kerti tavakat a kertek legmélyebb pontjában célszerű elhelyezni, a part környezetét vízpartimitátor növényekkel, évelőkkel beültetni, a mesterséges kialakítás nyomait elrejtteni. Fólia tavaknál a töszegély és a fólia kiltátszó részeinek elrejtése kulékavics ágyásba ültetett vízparti dísznövényekkel. A medencék jóval mesterségesebb hatást keltenek egy kertben, azonban azok környezetét szintén célszerű természet közelivé tenni, körülötte vörösfenyő vagy trópusi faburkolat kialakításával.

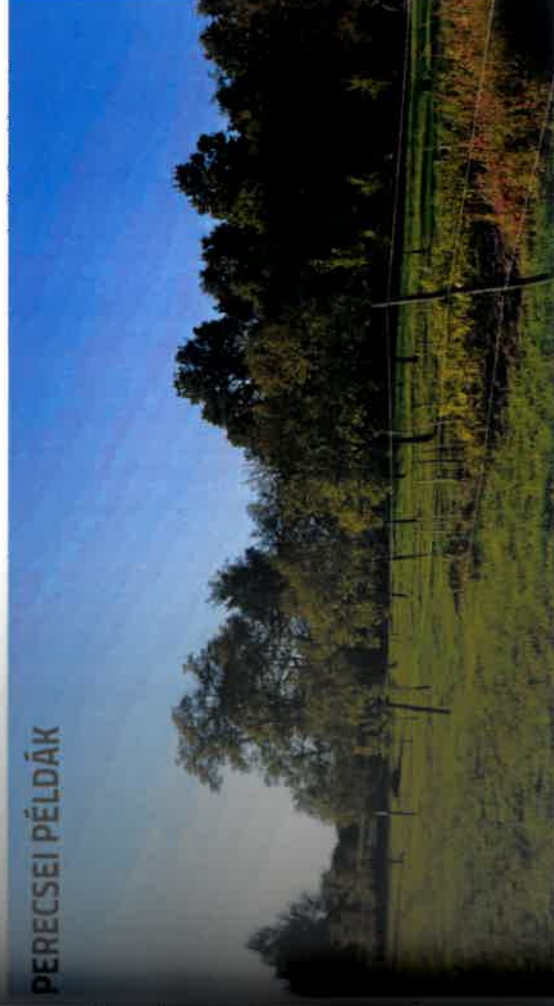
44.

45.

PERECSEI PÉLDÁK

almazzunk kertünkben, ár

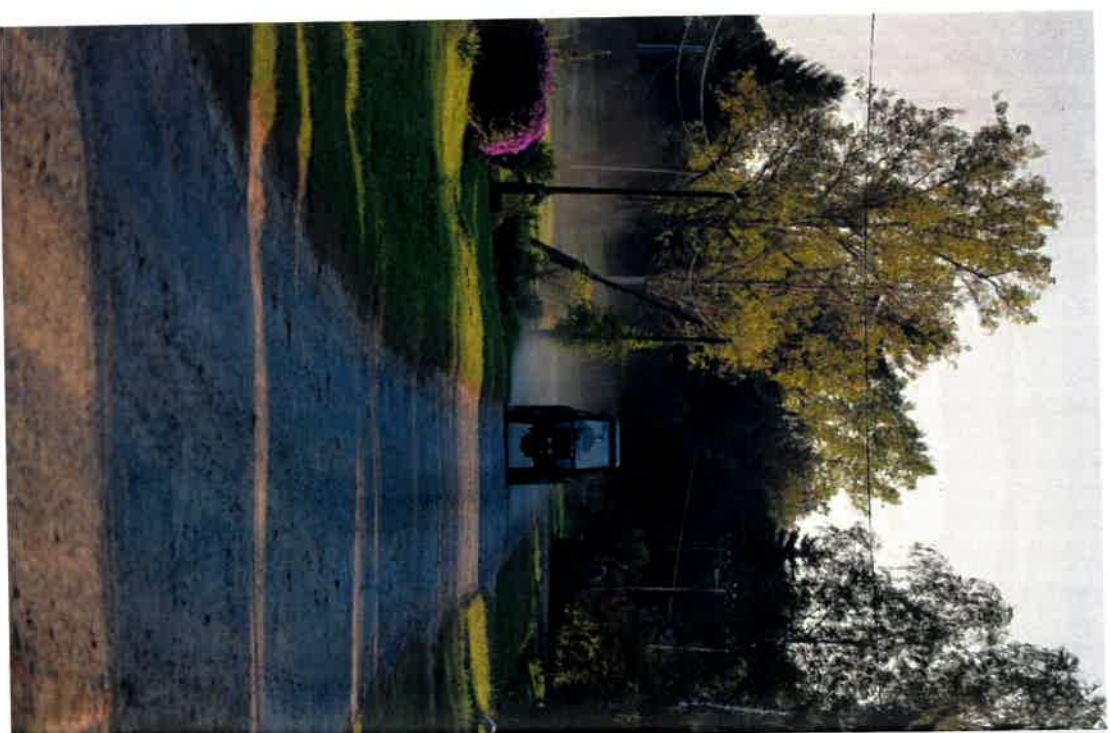
UTCÁK

A település megjelenését, képét nagymértékben befolyásolja utcáinak összképe. Különösen fontos a településen átmenő fő útvonal arculata, hiszen az átközlekedő utazók az elsődleges benyomást ennek az útvonalnak a látványa alapján szerzik a településről.

Az utcakép esztétikus megjelenésének egyik fő feltétele a rendezettségben rejlik, az éles kontúrok és határvonalak nagyban hozzájárulnak a harmonikus, egységes, rendezett utcakép kialakításához. Ennek megfelelően a különböző felületeket célszerű éles, határozott vonalakkal elhatárolni, így a szokványos zúzalékos útpadka és aszfalttalalkozás helyett szegélykövezés, esetleg tértkő padkasáv, az úttest menti járdák eltérő burkolat típusokkal történő kialakítása javasolt.

Az úttest és a kertéssel zárt magánkertek közt található zöldfelület rendezettsége szintén fontos, itt is esztétikusabb látványt nyújt a különböző borítású felszínnek éles kontúrral történő elhatárolása, tehát célszerű a gyepszegély használatra. Közvetlenül az út mentén a megfelelő belátási viszonyok érdekében célszerű alacsony növényeket ültetni, tehát vagy gyeppelületet, vagy valamilyen talajtakaró cserjét, félcserjét. Amennyiben kellő méretű felület áll rendelkezésre, célszerű az út mentén parkoló helyek kialakítása úgy, hogy a parkoló menti zöldfelületek védettek legyenek a gépjárműforgalomtól, a gyeppelületre az autók ne tudjanak ráhajítani, például kiemelt szegély alkalmazásával. Amennyiben a hely mérete engedi, célszerű az úttesttől távolabb magasabb díszcserjék ültetése, mely esztétikai értéke mellett segíti a gépjárműforgalomból adódó zaj- és porszűrést. Amennyiben kertünk előtt egyedi kialakítású utcakeretet szeretnénk kialakítani, figyeljünk arra, hogy illeszkedjen az utcaképhez, a szomszédos és a távolabbi zöldfelületekhez is.

Az út menti fasorok rengeteget emelnek egy-egy utca esztétikai megjelenésén, kellemes hangulatán. A tekintetet vezető egységes fasorok egy utcán belül azonos fajtákból álljanak, melyek ne legyenek természetükkel szemtelőek, vagy törékenyek. Ügyeljünk arra, hogy a közművezetékektől és a burkolt felületektől megfelelő távolságra ültessük a fákat, úgy hogy a gyökérszét ne tegyen kárt a burkolatban, és a fa is egészségesen tudjon fejlődni. Légvezetéknek alá ne ültessünk magasra növő fákat.

szervezetes,
 övezettel
 rtenjen, m
 sapadékvíz
 alakíthatók a
 melyek
 eültette árka
 öszakos víz
 egy az ut
 sapadékvíz
 hullott csapa
 eül megtartva

Vízvezetés, amennyiben megoldható növényzettel borított nyílt árokban történjen, mely lehetővé teszi a csapadékvíz talajba szivárgását. Kialakíthatók akár úgynevezett „sud”-ok is, melyek olyan virágzó évelőkkel beültetett árok, melyek jól viselik az időszakos vízborítást. Annak érdekében, hogy az utcákra minél kevesebb csapadékvíz folyjon, fontos, hogy lehullott csapadékot az egyes telkeken belül megtartsuk, helybe szikkasszuk el.

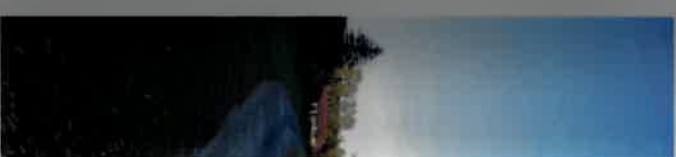

Az utcakép rendezettségéhez nagyban hozzájárul, ha a kusza légvezetékeket földkábelre cseréljük, ennek első lépéseként az ingatlanokra történő bekötések már földalatti kábelezéssel történjenek akkor is, ha az utcában légvezetékek vannak. Az esztétikus villanyoszlopok, kandeláberek, a meleg fényű világítás alkalmazása szintén hangulatosabbá teheti utcáinkat.

Az utak mentén elhelyezett berendezések, például információs táblák, hulladékgyűjtők, utcabútorok megjelenésükben illeszkedjenek egymáshoz, a település általános arculatához. A buszmegálló kialakítás szintén illeszkedjen az utcaképhez, az egyéb környezet architektúra elemekhez és növényekhez. A nem használt, esetleg romos megjelenésű közterületi elemeket javasolt elbontani, helyüket rendezni.

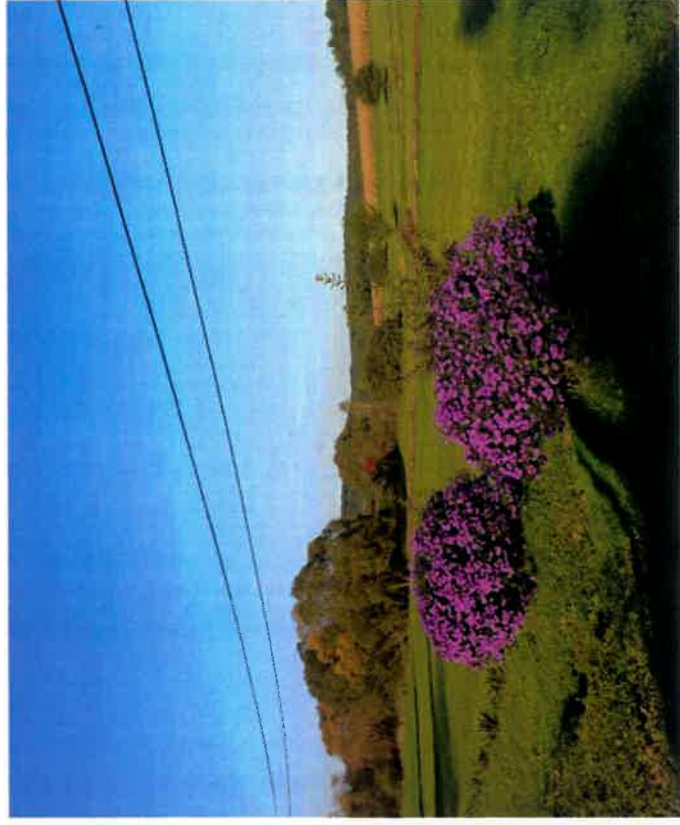

TEREK, H
A burkolt köz
hagyományos
hangulátú ter
kellermesebb
meltyek megf
lévő táblázat,
többi részén
pihenni, de áll

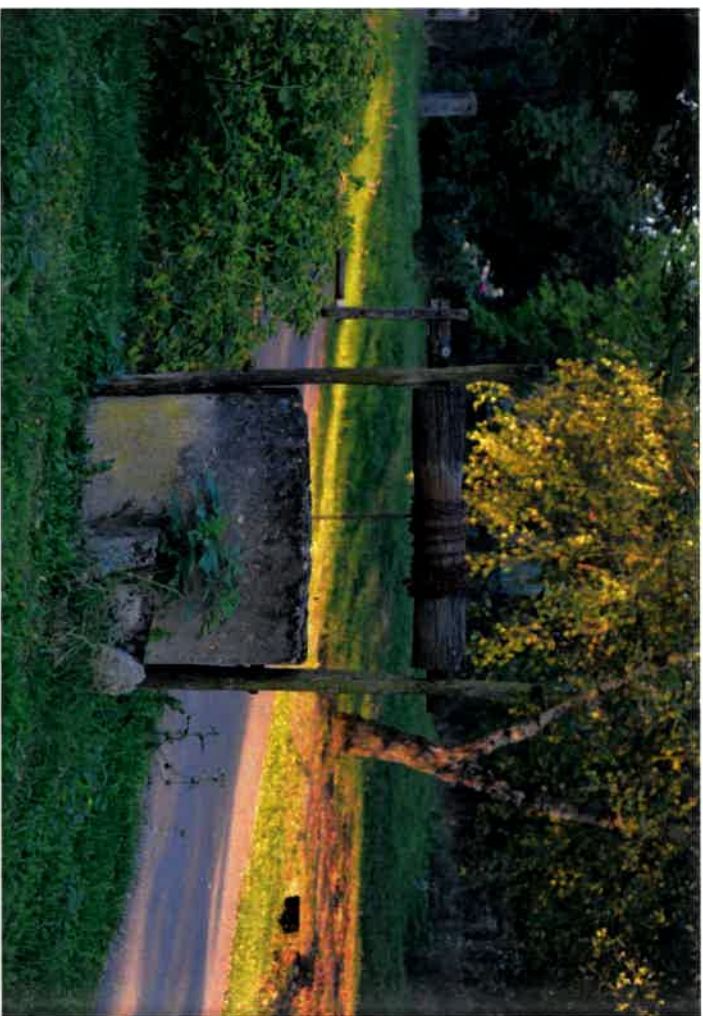

TEREK, KÖZTERÜLETEK

A burkolt közterek, esetleg egy-egy műalkotás körüli burkolt kis terek, és egyéb gyalogos terek esetében is fontos, hogy a burkolat illeszkedjen a környező településképbe. A hagyományos szürke térburkolat mellett bátran alkalmazzunk antracit színt, vagy esetleg melegebb színárnyalatokat, például homokszínt, mellyel kellemesebb, megihittebb hangulatú tereket teremthetünk. Kerüljük az egybefüggő nagy burkolt felületeket, fákkal, cserjefoltokkal, virágágyásokkal, esetleg gyeppelületekkel tegyük változatosabbá és kellemesebbé mikroklímájává a területet. Növényzet telepítése során kerülni kell a kivadulásra hajlamos, inváziósan viselkedő növényfajokat. Ültetésre őshonos fajok ajánlottak, melyek megfelelő kiválasztásában a Nemzeti Park Igazgatóságának illetékes szakemberei készséggel állnak rendelkezésre. Az ültetésre javasolt növényfajok listáját a 78. oldalon lévő táblázat, a nem javasolt növényfajok listáját a 79. oldal tartalmazza. A terekre kihelyezett környezet architektúra elemek, berendezések illeszkedjenek egymáshoz és a település többi részén található utcabútorokhoz. A pihenő padokat árnyékos, félsárnyékos helyre tegyük, a legkellemesebb a laza (áttört fényhatást eredményező) lombkoronájú fák alatt pihenni, de alkalmazhatunk stabil szerkezettel megépített köztéri árnyékolókat is, például virágos növényekkel befuttatott pergolát.

Az egyik leginkább használt közösségi zöldfelületnek a játszóterek minősülnék. Fontos, hogy a lakóterületektől gyalogosan megközelíthető távolságban legyen olyan - mind anyaghasználatában, mind formaviágában - minőségi játszótér, ahol nemcsak a gyermekek, de a rájuk felügyelő szülők, nagyszülők is kellemes pihenő környezetben lehetnek. A játszóterek esetében is ügyeljünk a napos és árnyékos területek létrehozására, itt is alkalmazhatunk magas esztétikai értékű virágzó díszfákat, cserjéket is. Az ütéscsillapító burkolatokat változatosan alakítsuk ki, használjunk kreatív, esetleg színes megoldásokat, de kerüljük a természetellenesen mű hatású játszóterek kialakítását. Esztétikus, és kreatív játszóterek alakíthatók ki színes öntött gumi burkolattal, de ne alkalmazzunk a játszótér teljes felületén gumiburkolatot, vagy műfüvet. Alakítsunk ki szabad természetes gyepfelületet is a játéktérnek, elsősorban fák ültetésével oldjuk meg az árnyékolást, és bátran alkalmazzunk virágzó díszcserjéket is, azonban ügyeljünk arra, hogy semmi esetre se ültessünk mérgező növényeket játszótérre és annak közelébe. A vonatkozó szabványoknak megfelelően kialakított játszóeszközöket telepítsünk. Célszerű elhelyezni olyan térelemeket, melyek ugyan nem játszóeszközök, de természet közelibbé, kreatívabbá tehetik a gyermekéj játszótérét, például terepdomb kialakításával.

FÉNYEK, V

- Sötétedés után is elengedhetetlen település fényár típusú fényforrá Kétségtelen tény alkalmazása rév tudományosan épp az egyedi te
- A fényszennyezi és az alábbiakba
- El kell kerü hullámhossz világitás szír
- A világitótes van: Megfele irányított fér éppen az éj irányvonaluk. kerülni.
- Az utcákat intenzitással lux megvilág legáltalacsony: ajánlnának, m igazítsák a k kevesebb fé megvilágitás teljesen ki ki

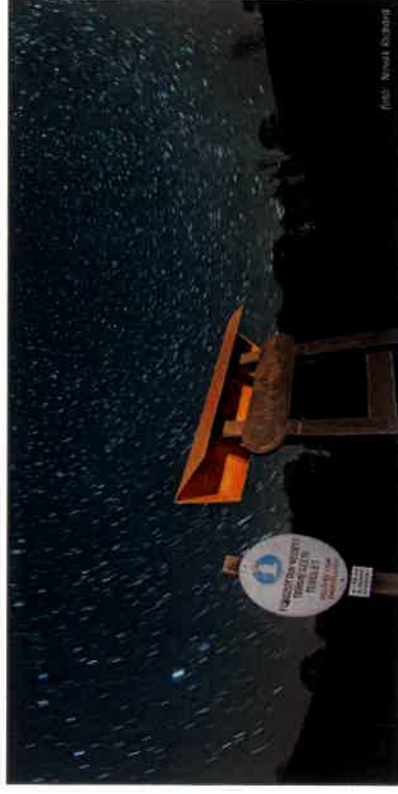

FÉNYEK, VILÁGÍTÁS

Sötétedés után kigyúlnak a település fényei, az utaknak, az üzleteknek, és még a lakóházaknak is elengedhetetlen kellékei a fényforrások. Különösen a téli ünnepi időszakban jellemző, hogy a település fényárban úszik, de a mindennapokban is egyre népszerűbbé válik, hogy különböző típusú fényforrások alkalmazásával egyedi éjszakai homlokzatot varázsolunk épületünknek. Kétségtelen tény, hogy rendkívül kedvező településképi hatásokat tudunk elérni ezen eszközök alkalmazása révén, azonban e fénylő szépségnek nagy ára van! A fényszennyezés (mert tudományosan ezt így nevezik) elnyomja az oly gyönyörűen tündöklő csillagok fényét, és ezzel épp az egyedi településképp szenved csorbát.

A fényszennyezés elkerülése érdekében az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága részéről tett, és az alábbiakban bemutatásra kerülő ajánlásokat javasolt megfogadni.

- El kell kerülni a hideg fehér fényű világítást, amely 500 nanométernél rövidebb hullámhosszúságú fényt tartalmaz: Ennek megfelelően 3000K alatti érték javasolt a kültéri világítás színhőmérsékletére.
- A világítótestek ernyőzése olyan legyen, hogy a fényt oda irányítsa, ahol arra szükség van: Megfelelő ernyőzés esetén a kibocsátott fényt nem látjuk közvetlenül. A megfelelően irányított fény nem jut a gyalogosok, járművezetők szemébe, az épületek ablakai felé vagy éppen az égbolt irányába. A fényeknek – még a díszvilágítás esetén is – lefelé kell irányulniuk. Így például a talajszintbe épített fénvetőket, melyek felfelé sugároznak, el kell kerülni.
- Az utcákat amennyire csak lehet egyenletesen, és amennyire csak lehet alacsony intenzitással világítsuk meg: Vidéki utakon a 0,3 cd/m² fényűrűség elegendő, amely kb. 4 lux megvilágítással érhető. Ez az EU útvilágítási szabványoknak (EN13201) megfelelő legalacsonyabb útosztály. Az EU szabványok gyakran erősebb megvilágítást ajánlanak, mint ami jelenleg a legtöbb európai településen megvalósult.
- Igazítsák a kültéri világítást a tényleges használat idejéhez. Este 10 óra, vagy éjfél után jóval kevesebb fényre van szükség, ennek megfelelően az közvilágítás fénye csökkenthető. A megvilágítási szintek akár 50-80%-os csökkentése is lehetséges. A nem-közcélú világítást teljesen ki kell kapcsolni, ha nincs arra közvetlen szükség.

46.

47.

AJÁNLÁSOK KÜLTÉRÜLETI ÁLTALÁNOS ÉS VÉDETT TERÜLETEKRE

A védett vagy védelemre tervezett területeken fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást (építést és területhasználatot) megvalósítani. Általánosan javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása. A védett területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózáti vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott.

A település északi részén lévő mezőgazdasági üzemi területet leszámítva külterületen nem jellemző az épületek elhelyezése, ilyen módon ez a jövőben sem ajánlott, de amennyiben mégis külterületi építkezés valósulna meg, úgy a belterületre vonatkozó ajánlásokat az alábbi eltérésekkel szükséges figyelembe venni:

A külterületi beépítések általában adott területen több funkciójú épületek csoportjában ölt testet, ilyen módon az összes épületet azonos rendezőelvvel mentén szükséges kialakítani. A lakó funkciójú épületet önállóan szükséges megfogalmazni.

Külterületen az épületek telepítése szabadon álló. A tájképbe kizárólag az egyszerű tömegképzésű, nyeregvetős épületek illeszkednek.

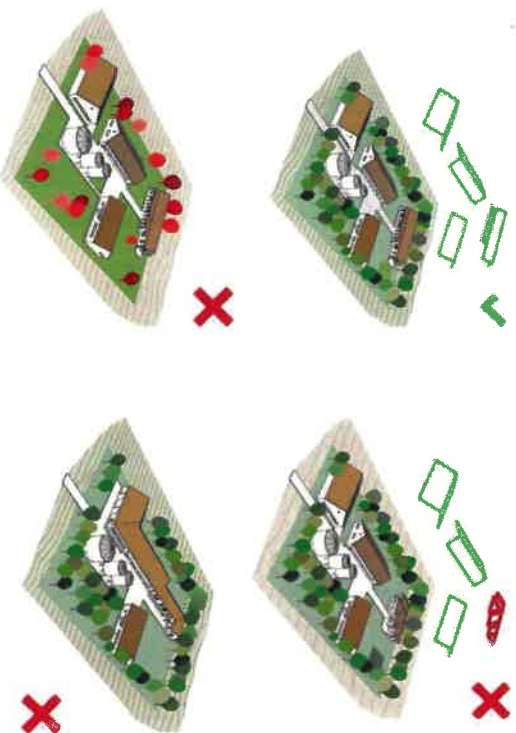
Mezőgazdasági funkciójú épületek esetén a 20-40° közötti tetőhajlás megengedett. Az épületeket egy szintesként kell kialakítani.

A tájtól idegen az élénk színűre festett homlokzatú épület, ezért az élénk színek alkalmazása, a hagyományostól eltérő színű tetőfedő anyagok használata tilos!

Csarnok épületek esetében a trapézlemez fedés megengedett, de kizárólag nem tükröződő, matt felülettel és visszafogott színben (pl.: zöld).

A külterületi gazdasági területeket takaró fásítással kell körbevenni, a megközelítést biztosító bekötő út mellett kísérő fasor telepítése szükséges. Telepítésre kizárólag őshonos és közvetlen környezetben fellelhető fajok alkalmazhatók.

A külterületi út menti, vagy mezővédő fasorok folyamatos pótolásával (újra telepítésével) szükséges az állományt megújítani.

- avatkozást
- jellegének
- ny, felszíni
- am jellemző
- szükséges
- ölt testet,
- ó funkciójú
- egképzésű,
- épületeket
- almazása, a
- zódó, matt
- st biztosító
- s közvetlen
- l) szükséges

JÓ PÉLDÁK MÁSHONNAN

Az alábbi képeken szereplő épületeket inspirációs célzattal az ország más településeiről származó jó példáként mutatjuk be. Az áttört és tömör felületek aránya a visszafogott, de mégis részletgazdag homlokzatképzés a rendkívül igényes anyaghasználat mind követendő példák. Jó építész közreműködésével hasonlóan igényes és a helyi egyedi viszonyokhoz illeszkedő épületekkel gazdagodhat a település épített környezete.

6

Klasszikus kockaház igényes felújítása

48.

Klasszikus kockaház átalakításának és bővítésének egy lehetséges formája.

49.

50.

51.

Népi lakóépület bővítése tornáccal és verandával.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

59.

57.

58.

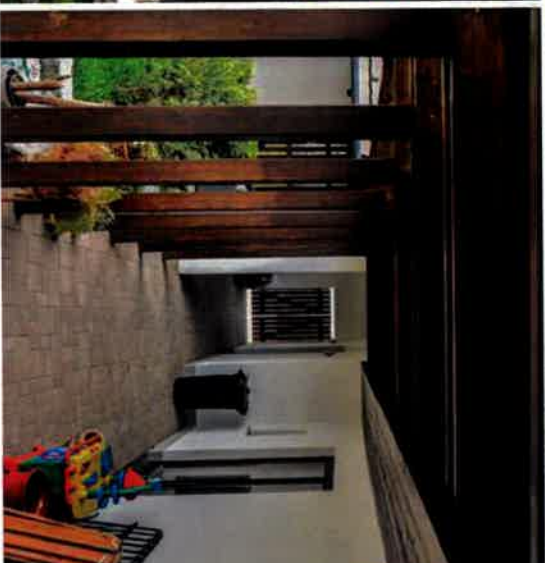
59.

60.

62.

61.

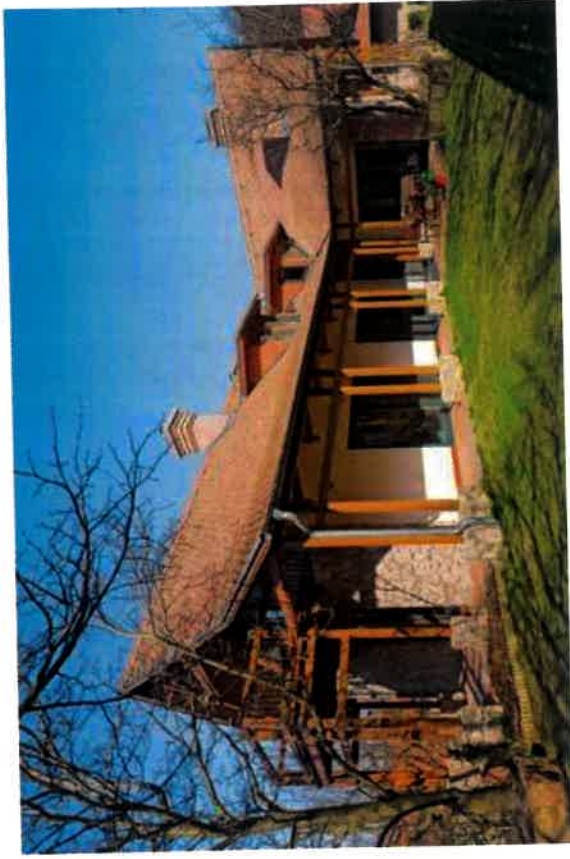

63.

64.

67.

68.

65.

66.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK, FELIRATOK

69.

70.

A településkép formálása nem merül ki az épületek vagy a növényzet megfelelő kialakításában. A kedvező utcakép eléréséhez nagy hangsúlyt kell fektetni a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek és egyéb információs felületek formálására. Üzletünk vagy szolgáltatásunk népszerűsítésére kiváló lehetőséget nyújt az épület jellemzőihez illeszkedő formában megfogalmazott cégér, cégtabla. Üzletfelirat esetén a térbeli betűk plasztikussága önmagában is figyelemfelkeltő, ezért nincs szüksége (egyéb erőteljes elem alkalmazására).

Reklámozás céljára kizárólag az önkormányzat által rendelkezésre bocsátott utcabútorok használhatók fel.

Cégérek, üzletfeliratok és reklámhordozók kialakítása során fontos, hogy anyagában, színében, tagolásában illeszkedjenek az épülethez. A finoman megvilágított felület kedvező, de a világitó, villogó fények zavaró hatásúak, ezért kerülni kell azokat.

71.

EGYÉ

Napjair
megete
elhelve
egység
hátsók
könnyc
A külti
észrev
Energi
Elhely
kiválás
napela
szimr

73.

EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

Napjainkban növekszik az igény a kellemesebb hőmérsékletű házbelső megteremtése iránt. Ennek egyik lehetséges eszköze a kültéri klíma berendezés elhelyezése. Az eszköz kiépítése során legyünk figyelemmel arra, hogy a kültéri egység utcai és szomszéd oldali homlokzatra nem kerülhet. A legideálisabb, ha a hátsókert irányába takaritan helyezjük el. A földre telepített kültéri klíma egységet könnyűszerrel el lehet takarni, ilyen módon esztétikusan illeszkedik a környezetbe. A kültéri egység erkélyen, loggián esetleg az előtető alatt elhelyezve kevésbé észrevehető.

Energiatudatos életmódunk egyik segédeszköze lehet a napelem, napkollektor. Elhelyezése során az energiatermelés szempontjából ideális tetőcsík kiválasztásánál mérlegelni kell annak utcai képi hatásait is. Utcafronti síkra napelemt, napkollektort ne helyezzünk el. A napelemek kiosztását szimmetrikusan, egységesen végezzük.

72.

73.

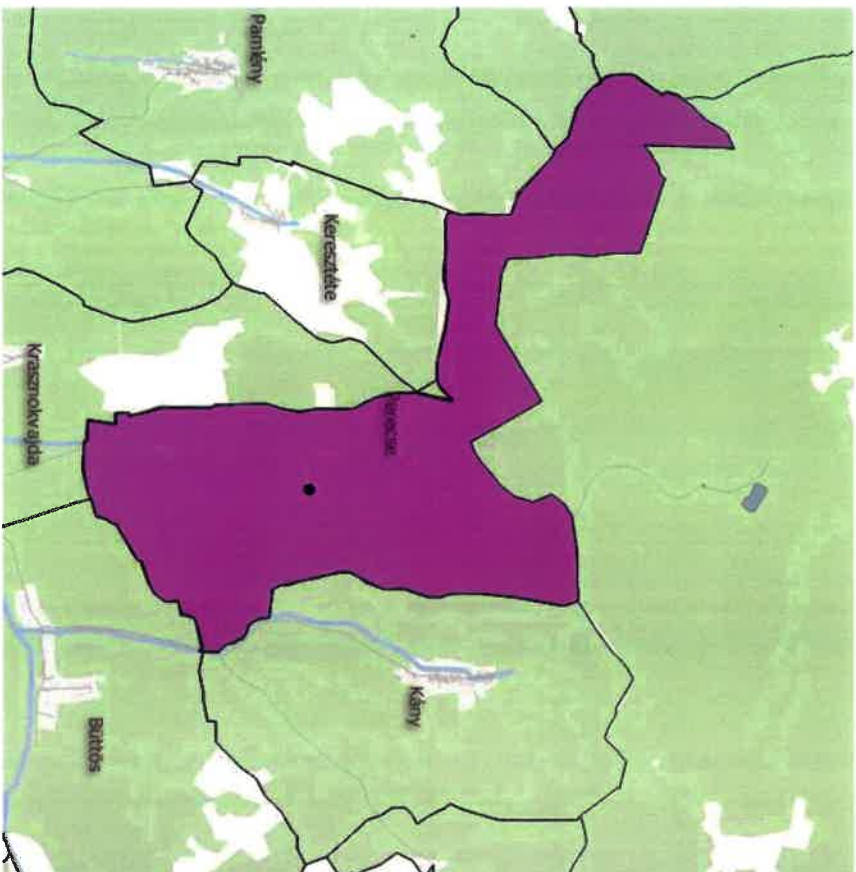
74.

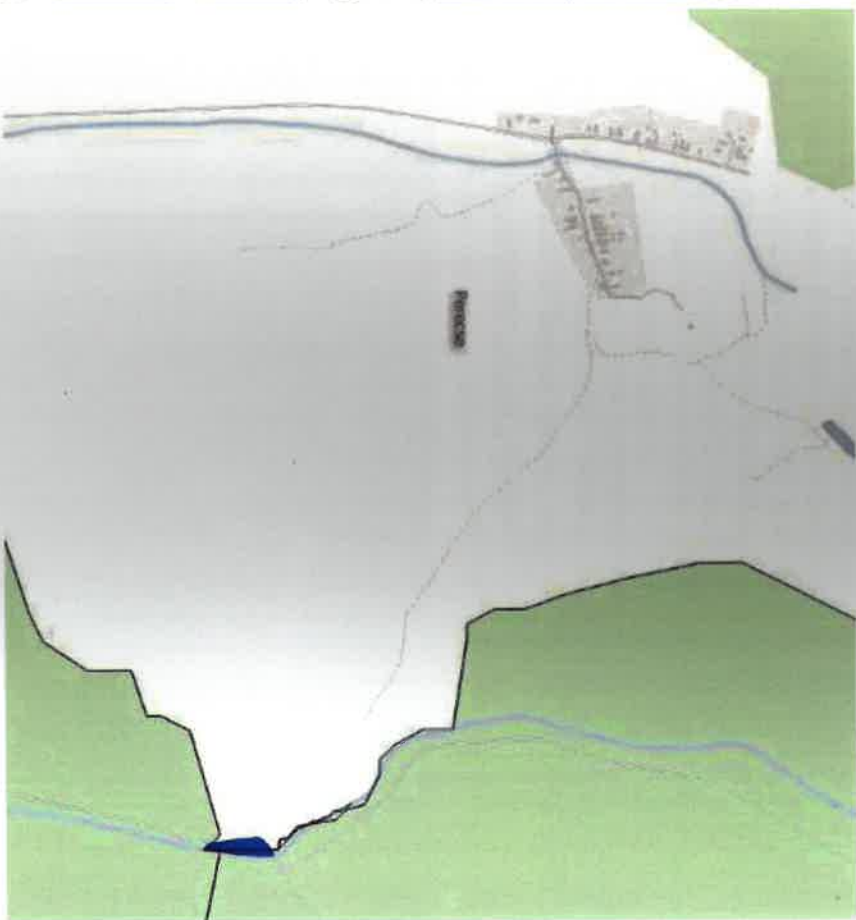
75.

MELLÉKLETEK

TERMÉSZETI TERÜLETEK, VÉDETT TERÜLETEK

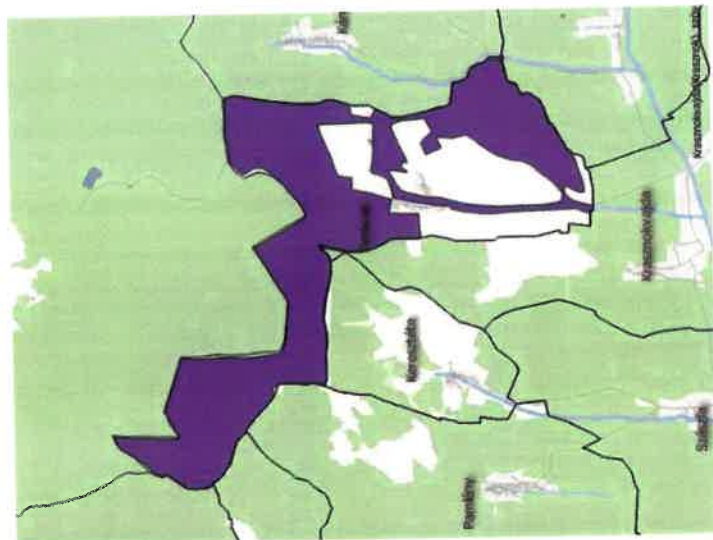
Közigazgatási határ (lila); egyedi tájérték (zöld pont)

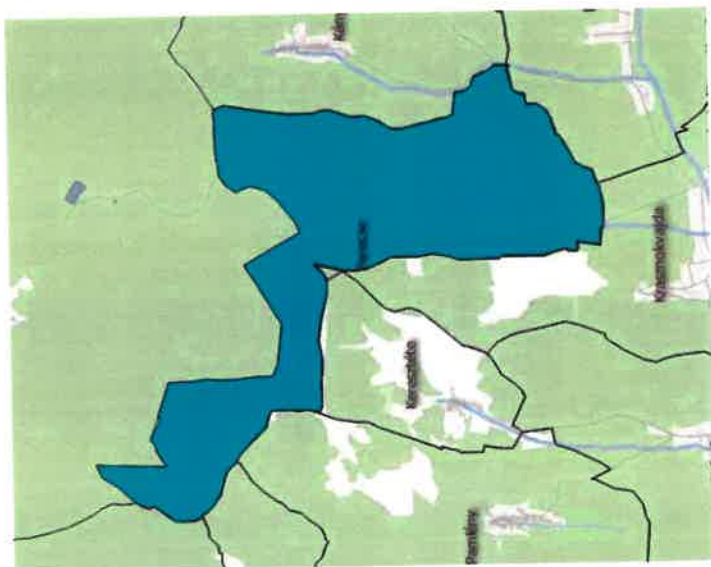
NATURA 2000 _SCI (különleges természetegőrzési terület) - kék

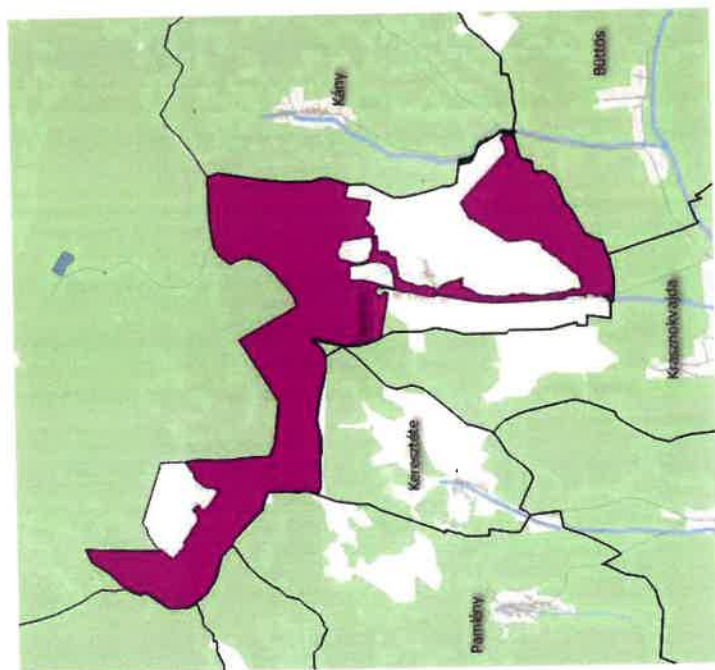
Ökoc

Tervezett természeti terület

Tájképvédelmi övezet

Ökológiai hálózat területei (magterület-zöld; folyosó – ciklámen)

RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG, VÉDETT TERÜLETEK

ÖRÖKSÉGVÉDELMEML ÉRINTETT INGATLANOK JEGYZÉKE

(a BO-080D/ÉH/02347-2/2017. sz. levél melléklete)

PERECSE

helyrajzi szám	védettség jogi jellege	Törzsszám [Azonosító]	Védett örökségi érték neve
048/13	műemléki környezet	10366 [22990]	Lakóház ex-legye műemléki környezete
29	műemléki környezet	10366 [22990]	Lakóház ex-legye műemléki környezete
36	műemléki környezet	10366 [22990]	Lakóház ex-legye műemléki környezete
37	műemléki környezet	10366 [22990]	Lakóház ex-legye műemléki környezete
60	műemléki környezet	10366 [22990]	Lakóház ex-legye műemléki környezete
61	műemlék	10366 [3028]	Lakóház
62	műemléki környezet	10366 [22990]	Lakóház ex-legye műemléki környezete

Fásításra, növénytelepítésre javasolt őshonos növények jegyzéke

1.1 Lombos fajok

tudományos (latin) elnevezés	magyar elnevezés
<i>Acer campestre</i>	mezei juhar
<i>Acer platanoides</i>	kora juhar
<i>Acer pseudoplatanus</i>	hegyi juhar, jávorfa
<i>Acer tataricum</i>	tatár juhar, feketejúzár juhar
<i>Alnus glutinosa</i> (allergén)	erlyves eger, mezgás eger, derekfa
<i>Alnus incana</i>	harmvas eger
<i>Betula pendula</i> (allergén)	közönséges nyír, dibircses nyír
<i>Betula pubescens</i>	szőcs nyír, pelyhes nyír
<i>Carpinus betulus</i>	közönséges gyertyán
<i>Cerasus avium</i> (<i>Prunus avium</i>)	vadcseresznye, madárcseresznye
<i>Cerasus mahaleb</i> (<i>Prunus mahaleb</i>)	sárgamegy, török mégye
<i>Fagus sylvatica</i>	közönséges bükk
<i>Fraxinus angustifolia</i> ssp. <i>pannonica</i>	magyar kóris
<i>Fraxinus excelsior</i>	magas kóris
<i>Fraxinus ornus</i>	virágos kóris, manakóris
<i>Juglans regia</i>	közönséges dió
<i>Malus sylvestris</i>	vadalma
<i>Padus avium</i>	zeinchemeggy, májusfa
<i>Populus alba</i> *	fehér nyár, ezüst nyár
<i>Populus canescens</i> *	szürke nyár
<i>Populus nigra</i> *	fekete nyár, topolyafa, csomoros nyár
<i>Populus tremula</i>	rezgő nyár
<i>Pyrus pyraeaster</i>	vadkörte, vackor
<i>Quercus cerris</i>	csertölgy, cserfa
<i>Quercus petraea</i> (Q. <i>sessiliflora</i>)	kocsánytalan tölgy
<i>Quercus pubescens</i>	molyhos tölgy
<i>Quercus robur</i> (Q. <i>pedunculata</i>)	kocsányos tölgy, mocsártölgy
<i>Salix alba</i> (allergén)	fehér fűz, ezüst fűz
<i>Salix fragilis</i>	törékeny fűz, csöreges fűz
<i>Sorbus aria</i>	lisztes berkenye
<i>Sorbus aucuparia</i>	madárberkenye
<i>Sorbus domestica</i>	házi berkenye, fajtóska
<i>Sorbus torminalis</i>	barkóca berkenye, barkócafa
<i>Tilia cordata</i> (T. <i>parviflora</i>)	kisleveű hárs
<i>Tilia platyphyllos</i> (T. <i>grandifolia</i>)	nagyleveű hárs
<i>Ulmus glabra</i> (U. <i>montana</i> , U. <i>scabra</i>)	hegyi szil
<i>Ulmus laevis</i>	vénic szil, lódogós szil, vénicfa
<i>Ulmus minor</i> (<i>Ulmus campestris</i>)	mezei szil, simaleveű mezei szil

1.2 Tüleveű fajok (fenyők)	
tudományos (latin) név	magyar elnevezés
<i>Juniperus communis</i>	közönséges borókfa, gyalogfenyő

1.3 Lombos cserjék	
tudományos (latin) név	magyar elnevezés
<i>Coluca arborescens</i>	pukkanó dudafűt
<i>Cornus mas</i>	húsos som
<i>Cornus sanguinea</i>	veresgyűt som
<i>Crataegus laevigata</i> (C. <i>oxyacantha</i>)	kékbűbés galagonya
<i>Crataegus monogyna</i>	egyűbűbés galagonya
<i>Euonymus europaeus</i>	csikós kecskerágó
<i>Euonymus verrucosus</i>	dibircses kecskerágó
<i>Fraxinus alnus</i> (<i>Rhamnus frangula</i>)	kutyabenge
<i>Hippophae rhamnoides</i>	homokkővis
<i>Lonicera xylosteum</i>	újkörte lonc, újkörte
<i>Prunus spinosa</i>	kökény
<i>Rhamnus catharticus</i>	varjútovis (benge)
<i>Ribes uva-crispa</i>	-
<i>Rosa canina</i>	gyepűrózsa
<i>Salix caprea</i>	kecskefűz
<i>Salix cinerea</i>	rekettyefűz, harmvas fűz
<i>Salix purpurea</i>	csigolyafűz
<i>Salix viminalis</i>	kocsikötő fűz
<i>Sambucus nigra</i>	fekete bodza
<i>Sambucus racemosa</i> **	fürtös bodza
<i>Spiraea salicifolia</i>	fűzleveű gyöngyvesztő
<i>Staphylea pinnata</i>	mogyorós hólyagfa
<i>Viburnum lantana</i>	ostorména
<i>Viburnum opulus</i>	kányabangfa

* nem „szűszös”, hím egyedek telepítése javasolt csak

** 500 m felett javasolható a telepítése

Allergén növényfajok telepítése kizárólag kültérüeten, belterületől és beépítésre szánt területtől nagy távolságra javasolható.

Telepítésre nem javasolt növényfajok jegyzéke

2.1 Idegenhonos inváziós növényfajok jegyzéke

Tudományos név	Magyar név
<i>Baccharis halimifolia</i>	Borfa, tengerparti seprúcserje
<i>Cabomba caroliniana</i>	Kaliforniai tündérhínár
<i>Eichhornia crassipes</i>	Vízilácint
<i>Heracleum persicum</i>	Perzsa medvetalp
<i>Heracleum sosnowskii</i>	Sosnowskij-medvetalp
<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>	Hévízi gázló
<i>Lagarosiphon major</i>	Fodros átokhínár
<i>Ludwigia grandiflora</i>	Nagyvirágú tóalma
<i>Ludwigia peploides</i>	Sárgavirágú tóalma
<i>Lysichiton americanus</i>	Sárga lápbuzogány
<i>Myriophyllum aquaticum</i>	Közönséges süllyőhínár
<i>Parthenium hysterophorus</i>	Keserű hamisüröm
<i>Persicaria perfoliata</i>	Órdiógfarok keserűfű
<i>Pueraria montana var. lobata</i>	Kudzu nyílgyökér
<i>Asclepias syriaca</i>	Közönséges selvenkőrő
<i>Elodea nuttallii</i>	Vékonylevelű átokhínár
<i>Impatiens glandulifera</i>	Bíbor nebáncsvirág
<i>Myriophyllum heterophyllum</i>	Felémáslevelű süllyőhínár
<i>Gunnera tinctoria</i>	Kaukázusi medvetalp
<i>Pennisetum setaceum</i>	Óriásrebarbára
<i>Alternanthera philoxeroides</i>	Tollborzfü
<i>Microstegium vimineum</i>	

2.2 Natura 2000 gyepterületeken termőhely-idegen inváziós növényfajok jegyzéke

Tudományos név	Magyar név
<i>Robinia pseudo-acacia</i>	akác
<i>Fraxinus americana</i>	amerikai kőris
<i>Ailanthus altissima</i>	bálvánfa
<i>Elaeagnus angustifolia</i>	keskenylevelű ezüstfa
<i>Pinus nigra</i>	fekete fenyő
<i>Pinus silvestris</i>	erdei fenyő
<i>Amorpha fruticosa</i>	gyalogkakác
<i>Prunus serotina</i>	kései meggy
<i>Acer negundo</i>	zöld juhar
<i>Phytolacca americana</i>	alkörmös
<i>Fallopia spp.</i>	japánkeserűfű fajok
<i>Solidago canadensis</i>	kanadai aranvessző
<i>Solidago gigantea</i>	magas aranvessző
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	parlagfű
<i>Asclepias syriaca</i>	selvenkőrő
<i>Echinocystis lobata</i>	süntök

IMPRESSZUM

PERECSE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Perecse honlap címe: www.krasznokvajda.hu

Perecse e-mail címe: hivatal@krasznokvajda.hu

Perecse postai címe: 3821 Perecse, Fő u. 37.

Telefon: (06-46) - 458-116

Polgármester: Aradiné Garai Erika

Polgármester e-mail címe: hivatal@krasznokvajda.hu

Főépítész: Gergely Péter

Főépítész e-mail címe: telepulestenv@gmail.com

Készítette: Gergely Péter okl. településmérnök,

Gergely-Stefán Krisztina építészmérnök

A kert, utca, terek, közterek fejezet

Major Helga okl. tájépítész mérnök, urbanisztikai szakmérnök

írásának felhasználásával készült.

A településképi arculati kézikönyv készítésében közreműködött:

Szarka Gábor

Fotó: Gergely Péter, Gergely-Stefán Krisztina

Építészeti útmutató ábrái: LECHNER Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft.

Betűtípus: Titillium-Light

A kézikönyvben felhasználásra kerültek a Magyarországhely minta arculati kézikönyv egyes szövegbetűjei.

